

Riksdagens protokoll 1998/99:72

Fredagen den 19 mars

Kl. 9.00 – 11.17



Protokoll
1998/99:72

1 § Rättelse av kompletteringsval till skatteutskottet och kulturutskottet

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp under Lena Sandlins ledighet anmält hennes ersättare Lars Lilja som suppleant i skatteutskottet och som suppleant i kulturutskottet.

Med ändring av beslut den 10 mars förklarade andre vice talmannen vald till

suppleant i skatteutskottet

Lars Lilja (s)

suppleant i kulturutskottet

Lars Lilja (s)

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1998/99:153

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:153 av Sten Andersson om integrations- och flyktingpolitiken.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 22 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 12 mars 1999

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Gunilla Svahn Lindström

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 1998/99:206

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:206 av Jeppe Johnsson om kvinnomisshandel.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 16 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 15 mars 1999

Laila Freivalds

Interpellation 1998/99:211

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:211 av Karin Pilsäter om polisen i storstadsområden.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 16 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 15 mars 1999

Laila Freivalds

Interpellation 1998/99:210

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:210 av Beatrice Ask om de obligatoriska proven i årskurs 9.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 15 april 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 15 april 1999

Ingegerd Wärnersson

*Svar på
interpellationer*

3 § Svar på interpellation 1998/99:194 om flygtrafik Riga–Visby

Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Roy Hansson har frågat mig om jag avser att ta något initiativ så att den planerade flyglinjen Riga–Visby med fortsättning till Jönköping och eventuellt Billund kan förverkligas. Frågan ställs mot bakgrund av att det lettiska flygföretaget Transeast Airlines ansökt om tillstånd att bedriva luftfart i regelbunden trafik på sträckorna Riga–Visby–Jönköping och Riga–Jönköping–Billund.

Det finns inga hinder mot att meddela tillstånd för trafik mellan Riga och Visby, och sträckan Riga–Jönköping omfattas redan av luftfartsavtal med Lettland.

Men för att flyga inrikes i Sverige och inom EU ställs det högre säkerhetskrav än för trafik från tredje land. Luftfartsinspektionen har avstyrkt inrikes- och intraskandinavisk trafik eftersom Transeast Airlines inte är auktoriserat motsvarande svensk standard. Även om det är viktigt att flygtrafiken utvecklas i olika delar av landet måste flygsäkerheten alltid komma i första hand.

Sedan några år tillbaka pågår förhandlingar mellan EU, Island, Norge och ett stort antal central- och östeuropiska länder, bl.a. Lettland, om ett gemensamt luftfartsområde. En av de frågor som diskuteras är möjlighet-

en att flyga inrikes i ett annat land, s.k. cabotage. Hittills har inte cabotage förekommit i Sverige för lufttrafikföretag utanför EU. När luftfartsområdet trätt i kraft och de central- och östeuropeiska länderna hunnit anpassa sig till EU:s säkerhetsregler kommer cabotage sannolikt att bli tillåtet inom hela området. De central- och östeuropeiska länderna har kommit olika långt när det gäller att införliva säkerhetsreglerna men de länder som ligger främst blir troligen fullvärdiga medlemmar av luftfartsområdet inom cirka tre år.

Prot. 1998/99:72
19 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka näringsministern för att min interpellation besvaras i dag. Jag har erfarit att näringsministern senare i dag skall åka till Bengtsfors och den dramatik som finns där. Jag tackar alltså näringsministern för svaret.

Jag tror att näringsministern är väl medveten om mitt engagemang för trafiken till och från Gotland. Väl fungerande kommunikationer för en ö är något av en överlevnadsfråga. Skall det bli en positiv utveckling av närings- och samhällslivet, då är, och förblir, kommunikationerna en nyckelfråga.

I den nu aktuella frågan om flygtrafik österut, i detta fall till Riga, är bakgrunden att ett flygbolag ett antal år i stort sett dagligen har flugit på sträckan Visby–Riga. Detta flygbolag har nu upphört med denna trafik, vilket jag och många med mig beklagar.

Skall man nu resa till våra grannländer österut från Gotland är man hänvisad till att resa över Stockholm, vilket naturligtvis är dyrt och tar tid. Det är relativt många företagare på Gotland som bedriver verksamhet i våra östra grannländer. En daglig och relativt kort förbindelse är naturligtvis bra för utvecklingen och för företagskontakterna mellan Gotland och Baltikum.

Nu finns det ett flygbolag som, vilket näringsministern nämnde, sedan ett antal år bedriver dagliga förbindelser mellan Riga och Jönköping. Detta flygbolag är berett att göra mellanlandning i Visby. Det är korrekt, som framgår av interpellationssvaret, att det inte finns något hinder att meddela tillstånd för sträckan Riga–Visby. Men nu är det så, vilket också framgår av min interpellation, att för att få en säkrare lönsamhet behöver flygbolaget ha möjlighet att flyga passagerare från Visby till Jönköping. Det vore mycket bra, för då skulle vi gotlänningar få inte bara en förbindelse med Baltikum utan även en direktförbindelse med södra Sverige, vilket i dag saknas.

Om sedan detta flygbolag förverkligar planer på en vidareförbindelse till Billund i Danmark ökar våra förbindelser högst påtagligt. Billund har, som bekant, många flygförbindelser med övriga delar av Europa. Jag är något förvånad över att det i interpellationssvaret hänvisas till flygsäkerheten för att inte meddela tillstånd för sträckan Visby–Jönköping. Det kan i detta avseende inte vara någon skillnad på flygsäkerheten vad gäller delsträckor inom samma flyglinje. Det måste vara fråga om något annat!

Fru talman! Jag hade hoppats på ett mer offensivt svar från näringsministern; detta efter att från läktaren ha lyssnat på debatten här den 3 februari. Då uttalade näringsministern ett antal punkter för regeringens tillväxtpolitiska arbete under den här mandatperioden. Jag skall nämna några.

Punkten 10: Kommunikationspolitiken utvecklas. Fortsatta satsningar görs för att undanröja bristerna i det svenska transportsystemet.

Punkten 12: Östersjö- och EU-samarbetet skall utvecklas. Fortsatta ansträngningar skall göras för att stödja näringslivet att idka handel med länderna runt Östersjön. EU-arbetet inriktas på att formulera gemensamma strategier mellan medlemsländerna för ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet. Arbetet med att motverka rigida regelverk och för en större öppenhet inom EU drivs vidare.

När jag lyssnade här i kammaren tog jag fasta på vad näringsministern sade. Naturligtvis blir jag – och säkert många med mig – besviken om det nu visar sig att det enbart var tomt prat i en riksdagsdebatt. Nu finns det möjlighet att på ett påtagligt sätt vidta åtgärder för tillväxt och uppfylla det som utlovades den 3 februari.

Fru talman! Jag efterlyser i min interpellation, och även nu här, åtgärder i närtid och är självfallet inte nöjd med det som redovisas i interpellationssvaret, dvs. åtgärder som kanske kommer om tre år.

Anf. 3 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Att tala om att slå vakt om trafiksäkerheten är inte tomt prat, utan det är någonting som skulle kunna kallas för att ta ett politiskt ansvar.

Enligt de regler som finns inom ICAO enligt artikel 33 i Chicagokonventionen måste vi tillåta övriga ICAO-stater att flyga till Sverige om de uppfyller ICAO:s minimistandard när det gäller säkerhet.

För inrikestrafik i Sverige kan vi däremot ställa högre krav. Luftfartsinspektionen anser att svenska passagerare skall kunna förvänta sig samma höga standard inrikes, oavsett vilket bolag man flyger med. ICAO har funnit att inte alla ICAO-stater uppfyller miniminivåerna. Av det skälet genomförs s.k. *safety oversight inspections* i alla ICAO-stater. Lettland är en av de stater som ligger främst i förhandlingarna om ett europeiskt luftfartsavtal. Men ännu har man inte blivit fullvärdig medlem i Joint Aviation Authorities, JAA, vilket är ett krav för att kunna skriva på avtal utan övergångsperiod.

Jag kan berätta att regeringen i går beslutade att Transeast Airlines får trafiktillstånd för ruten Riga–Visby och Visby–Riga. Här kommer det nog ändå att gå ganska fort. Även om det handlar om tre år kommer man att med dessa bolag kunna flyga också inrikes. Men nu är reglerna som de är, och dem kan inte näringsministern sätta sig över.

Anf. 4 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Flygtrafiksäkerheten skall man naturligtvis inte tumma på. Där instämmer jag till fullo. Men jag, och säkert många med mig, har svårt att förstå att flygsäkerheten är fullgod när man flyger Riga–Visby, men inte tillfyllest om man fortsätter Visby–Jönköping med samma flygplan, samma besättning och samma regler. Det är svårt att förstå. I princip skall vi naturligtvis inte på något sätt tumma på säkerheten.

Det gläder mig att höra näringsministern säga att Lettland ligger främst i detta avseende. Det här tycker jag vore kanske ett exempel där man ytterligare kunde skynda på. Sverige kunde kanske skynda på processen och stödja Lettland men någon form av lättnader för just denna delsträcka. Vi talar faktiskt inte om någon större volym, utan det är en-

staka flygplan varje dag med några få passagerare. Det hade varit ganska bra.

Det gläder mig att höra att regeringen i går beslöt att ge tillstånd till flyget Riga–Visby, men jag är inte säker på att flygbolaget kommer att flyga om man inte får möjligheten att ta upp extra passagerare från Visby. Det handlar inte om så förfärligt många, men det hade varit ganska bra att få en linje söderut. Om jag t.ex. skall flyga till Halmstad är jag hänvisad att flyga över Stockholm. Hade jag kunnat flyga Visby–Jönköping och där hyra en bil så hade jag lätt kunnat ta mig till Halmstad fram och tillbaka samma dag billigare och enklare.

Jag skulle önska att näringsministern, trots regeringsbeslutet i går och trots det som hänvisas här, tar sig ytterligare en funderare om möjligheten att komplettera regeringens beslut om tillstånd från i går med att det här flygbolaget säkerställs att starta denna linje. Linjen betyder mycket för företagen på Gotland.

Anf. 5 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har förståelse för interpellantens synpunkter. Jag kommer att aktivt delta i detta, vi deltar i denna process för att tidsmässigt kunna påskynda det. Men faktum är ändå att vi har de här reglerna. Faktum är att det ställs större krav på inrikesflyg när det gäller flygsäkerhet än när man åker från ett land till ett annat.

Jag förstår också att man inte tycker att detta är riktigt logiskt. Men nu är det så, och vi skall delta i denna process och skall försöka påskynda den.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellationerna 1998/99:178, 179, 180, 181 och 187 om den nationella insatsstyrkan

Anf. 6 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Interpellanterna har frågat om jag avser att se till att beredskapsstyrkan blir kvar som en nationell resurs vid särskilt krävande insatser eller om jag avser att avveckla den. Vidare har de frågat om det är regeringens mening att beredskapsstyrkan inte behöver användas vid andra allvarliga händelser än terroraktioner.

Jag har valt att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Jag vill inledningsvis påminna om att beredskapsstyrkan inrättades därför att riksdagen vid behandlingen av 1990 års budgetproposition ansåg att det inom polisen behövde byggas upp en välutbildad nationell beredskapsstyrka vars huvuduppgift skulle vara att bekämpa terroraktioner. Riksdagen beslutade därför att resurser skulle avsättas för att inrätta en sådan styrka.

Rikspolisstyrelsen inspekterade beredskapsstyrkan i maj 1995. Mot bakgrund av resultatet av inspektionen gav Rikspolisstyrelsen och Polismyndigheten i Stockholms län in en gemensam skrivelse till regeringen och föreslog att beredskapsstyrkan skulle integreras med den särskilda insatsstyrkan, polispiketen, vid Polismyndigheten i Stockholms län. Ge-

Prot. 1998/99:72
19 mars

*Svar på
interpellationer*

nom en integrering skulle polisen göra rationaliseringsvinster i form av ökade möjligheter till samordnad utbildning m.m. Det skulle också minska risken för att beredskapsstyrkan skulle bli en sluten grupp, avskärmad från den övriga polisverksamheten. Personalen i beredskapsstyrkan skulle dessutom få fler tillfällen att handskas med allvarlig brottslighet, vilket skulle förbättra deras förutsättningar att hantera en terroristattack.

I budgetpropositionen för 1997 instämde regeringen i Rikspolisstyrelsens och Polismyndighetens i Stockholms läns bedömning. Justitieutskottet framförde en liknande åsikt (1996/97:JuU1). Både regeringen och utskottet underströk vikten av att beredskapsstyrkans kompetens vidmakthölls även efter en integrering. Beredskapsstyrkan placerades i oktober 1998 i samma lokaler som piketpolisen i Stockholm, och sedan dess pågår integrationsarbetet.

Styrkan har halva sin arbetstid till förfogande för utbildning och träning i enlighet med de riktlinjer som statsmakterna gav vid styrkans tillkomst. Personal vid styrkan besökte under 1998 – för utbildning och för att utbyta erfarenheter med andra liknande styrkor – bl.a. Norge, Irland, Tyskland, Frankrike, Estland, Finland, England och Ryssland. Teknikutvecklingen följs kontinuerligt upp av ledningen vid Polismyndigheten i Stockholm i enlighet med Rikspolisstyrelsens föreskrifter. Styrkan har nya lokaler på Essingen med en ny skjutbana och träningshall för styrketräning. Under sommaren kommer ett skjuthus att uppföras i Tullinge.

Det är Rikspolisstyrelsen som beslutar när styrkan får tas i anspråk. Rikspolisstyrelsen har vidare ett särskilt ansvar för att beredskapsstyrkan organiseras och arbetar i enlighet med statsmakternas intentioner. Styrelsen har i detta syfte givit ut egna föreskrifter och allmänna råd för beredskapsstyrkans verksamhet. Föreskrifterna omfattar bl.a. styrkans kompetens, teknik- och metodutveckling, utbildning och övning. Dessutom anges i vilken omfattning styrkan skall vara tillgänglig för uppdrag och i vilken utsträckning Polismyndigheten i Stockholms län får använda personalen vid styrkan för andra uppgifter än dem som ankommer på styrkan.

Av de allmänna råden framgår att mot bakgrund av att styrkan är en nationell resurs bör personalen vid styrkan användas också som polisförstärkning till någon annan polismyndighet när det inträffat en särskild händelse som faller utanför styrkans uppgift. Styrkans personal har också vid flera tillfällen genom förstärkningstjänstgöring deltagit vid särskilda händelser. Exempel är vid ett rån i Mora och demonstrationer i Jönköping. Styrkan har varit förlagd i beredskap i samband med sökandet efter gärningsmännen från mordet vid Stureplan 1994, likaså under VM i friidrott i Göteborg 1995 och på Arlanda i samband med en flygplanskapning som ägde rum utanför landets gränser men i det svenska närområdet.

Det senaste tillfället då styrkan försattes i beredskap var i samband med ockupationerna av Greklands ambassad och Folkets Hus i Stockholm i februari i år. Styrkans rökdykare var mobiliserade och klara för att sättas in med omedelbar verkan om läget hade krävt det. Dessutom var styrkans chef den som förhandlade med ockupanterna.

Beredskapsstyrkan har en betydelsefull uppgift. Det är angeläget att den genom kontinuerlig övning och utbildning vidmakthåller och förbättrar sin förmåga att bekämpa terrorangrepp. Samtidigt är det viktigt att de poliser som är uttagna till styrkan på avsett sätt deltar även i den vanliga polisverksamheten. Jag tror nämligen att det skulle vara olyckligt om poliserna i styrkan tappar kontakten med den vanliga polisverksamheten. Det är också viktigt att polismännens allmänpolisiära kunskaper och kompetens vidmakthålls och utvecklas och att polisväsendet på bästa sätt kan ta till vara deras kunnande.

I en skrivelse som poliser vid beredskapsstyrkan sänt till justitieutskottet pekar de på olika förhållanden som enligt deras mening skulle kunna minska styrkans förmåga att fullgöra sina uppgifter. Vari problemen består låter sig emellertid inte utan vidare bedömas. För detta fordras en närmare analys som det är de berörda myndigheternas uppgift att göra. Som interpellanterna känner till har också chefen för beredskapsstyrkan och chefen för piketen fått i uppdrag att granska bl.a. samarbetssvårigheterna mellan sina enheter och lämna förslag till en lösning. Arbetet skall redovisas senast den 1 juni i år. De tillförordnade chefer som nu leder båda enheterna kommer under tiden att med kraft försöka komma till rätta med de aktuella samarbetssvårigheterna. Jag har vidare inhämtat att anställningen som chef för polismyndighetens säkerhetsenhet, som inom kort blir vakant, kommer att tillsättas så snart det är möjligt under våren. Den chefen kommer att ha ett samlat ansvar för både piketen och beredskapsstyrkan.

Rikspolisstyrelsen har informerat mig om att den i samråd med polismyndigheten utreder frågan om beredskapsstyrkans verksamhetsområde. Jag är inte främmande för att den bör kunna tas i anspråk även i andra sammanhang än de som följer av regelverkets nuvarande utformning. Utvidgas styrkans verksamhetsområde till att omfatta även annat än terrorangrepp, måste man även överväga beslutsprocessen.

Jag är alltså inte främmande för att beredskapsstyrkan som sådan bör kunna tas i anspråk också i andra sammanhang. Tills vidare vill jag emellertid avvakta det utredningsarbete som myndigheterna bedriver och de förslag som detta kan leda till innan jag tar ställning i frågan. Om det utredningsarbete som nu pågår ger anledning till det, återkommer jag till riksdagen under hösten.

Anf. 7 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Tack för svaret.

När det 1990 beslutades om att det skulle inrättas en polisiär beredskapsstyrka sade regeringen bl.a.:

Styrkan skall förses med teknisk högklassig utrustning för att kunna lösa sin uppgift effektivt och med minsta möjliga risk för deltagande polismän, eventuell gisslan och allmänheten i övrigt. Vidare sade man: Från skyddssynpunkt är det därför viktigt att dessa polisers samt även en eventuell gisslans liv eller säkerhet inte äventyras till följd av bristfällig utbildning eller utrustning.

Rikspolisstyrelsen har riksdagens uppdrag att se till att styrkans kompetens, teknik- och metodutveckling, utbildning och övning sker på ett sådant sätt att den vidmakthåller och förbättrar sin förmåga att bekämpa terrorangrepp.

Jag hävdar att Rikspolisstyrelsen åsidosätter grundläggande säkerhetskrav och förfuskar sitt uppdrag genom att tillåta beredskapsstyrkan att ha både bristfällig utbildning och utrustning och genom att man inte tillåter dessa specialister att vidmakthålla och förbättra deras specialistkompetens.

Låt gärna beredskapsstyrkans personal vara ute i vanlig polisverksamhet, men låt dem för allas vår säkerhets skull utföra uppdrag som gör att de behåller sin kompetens.

I dag vet vi att det hör till de absoluta undantagen att de vid den s.k. 50-procent-sidotjänsten får handskas med allvarlig brottslighet. Tänk om vi tillät sjukvården att låta neurokirurger och hjärtspecialister vara allmänläkare 50 % av sin arbetstid. Ingen skulle våga gå till sådana operationer. Men vi skall acceptera operationer från polisens sida, där grundläggande säkerhetskrav åsidosätts.

Jag är förvånad över att Yrkesinspektionen inte har tagit sig an denna allvarliga arbetsmiljöfråga. Jag överväger starkt att till Yrkesinspektionen anmäla ansvarig polisledning som visat bristande ansvar.

Jag vill fråga ministern, för det framgår faktiskt inte klart av svaret, om hon anser att insatsstyrkan med den utbildning och den utrustning som den har i dag verkligen motsvarar de uppställda kraven.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att justitieministern säger sig vara tvungen att invänta resultatet från den nyligen tillsatta utredningen. Jag är också förvånad över påståendet att de tillförordnade cheferna med kraft skall försöka att komma till rätta med de aktuella, som det står, samarbetssvårigheterna.

Känner inte justitieministern till att beredskapsstyrkan sedan 1989 års kapitalbudget inte haft någon ny kapitalbudget, att det 1998 var en budget på 6,4 miljoner kronor för 56 man och att hela säkerhetsenheten i dag har 7,5 miljoner kronor i budgeten för 56 man plus 120 man? De aktuella problemen är inte heller nya utan gamla och sedan länge alltför väl kända.

Hur tror ministern att den enligt kraven tekniskt högklassiga utrustningen ser ut i dag med en sådan budget? Varför har beredskapsstyrkan aldrig fått en egen kapitalbudget, en egen driftsbudget och en uppdragsbudget?

Jag vill också att ministern specificerar vad som menas med aktuella samarbetssvårigheter.

Dessutom vill jag ställa en fråga till justitieministern med anledning av den chef som har sagt att den som lever upp till kravprofilen och till de etiska krav som ställs tystas, mister jobbet och riskerar att bli omplacerad. De poliser som visat att de håller måttet får ”som ett brev på posten” ett avskedsbrev. Är detta etik i offentlig förvaltning, justitieministern?

Anf. 8 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag vill också tacka justitieministern för svaret.

I sitt svar påminner justitieministern om Rikspolisstyrelsens inspektion 1995. Jag noterar att justitieministern inte nämner Rikspolisstyrelsens argument för att beredskapsstyrkan skulle integreras med piketen. Jag konstaterar också att justitieministern säger att integrationen skulle minska risken för att beredskapsstyrkan skulle bli en sluten grupp.

Vad jag saknar är resonemang om det som debatten egentligen gäller, nämligen hur vi på bästa sätt kan skydda och rädda människor som försätts i extrema situationer, där speciell kompetens och speciell mental beredskap krävs hos dem som skall garantera skyddet. Jag vill gärna veta om justitieministern anser att denna svåra uppgift bäst klaras av personer som under sin mesta tid tränas för denna uppgift eller av personer som ägnar mer än 50 % av sin tid åt andra uppgifter och som dessutom känner oro för framtiden.

Justitieministern säger i sitt svar på våra interpellationer att beredskapsstyrkan var försatt i beredskap i samband med ockupationerna av Greklands ambassad och Folkets Hus i Stockholm i februari i år. Detta är bara en del av sanningen. Styrkan var i praktiken i aktion, och dess chef, som då var omplacerad mot sin vilja, togs tillfälligt tillbaka och var den som framgångsrikt förhandlade med ockupanterna, trots att RPS vägrat att ta de formellt nödvändiga besluten.

Denna händelse, som hanterades i strid med gällande regler, visar att det finns behov av en utvidgning av det formella användningsområdet. Justitieministern säger ju också i sitt svar att hon inte är främmande för att beredskapsstyrkan bör kunna tas i anspråk i andra sammanhang än de som det nuvarande regelverket medger.

Jag vill då påminna om den debatt om beredskapsstyrkan som vi hade vintern 1995–1996. Då sade justitieministern: ”Vi ser över insatsstyrkans uppdrag. Vi kommer att se över om det är möjligt att vidga användningsområdet.”

Mer än tre år har förflutit, så översynen borde rimligen vara avklarad sedan lång tid tillbaka. Därför vill jag veta vad som enligt denna översyn gjorde det omöjligt att utvidga användningsområdet och vad som därefter har skett som gör att justitieministern i dag säger sig vara beredd att göra det som hon vägrat att göra de senaste tre åren.

Anf. 9 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Först vill också jag tacka justitieministern för svaret.

Riksdagens beslut 1990, att inrätta en välutbildad nationell beredskapsstyrka, är ett beslut som det i ännu högre grad i dag finns skäl att verka för. Denna insatsstyrka skall vara beredd att med kort varsel gripa in vid terroristattacker och vid andra speciella tillfällen var som helst i landet.

Alla berörda, riksdag och regering, har varit överens om och särskilt understrukit behovet av att kompetensen hålls på en mycket hög nivå.

Vi lever i en snabbt föränderlig samhällssituation. Omvärlden kommer snabbt Sverige mycket närmare. Människor från alla världens hörn strömmar ut och in. Den materiella säkerhetsutrustningen i både enskilda och offentliga sammanhang utvecklas allt snabbare och med ny teknik. Därför är det befogat med en väl samtränad insatsstyrka, som under en stark och förtroendegivande ledning är beredd att ställa upp med kort varsel och satsa sig själv för att gripa in vid mycket speciella situationer.

Vid beslutet 1990 var det av vikt att resurser skulle avsättas för att få den här speciella styrkan. Ur skyddssynpunkt fick inte det hela äventyras på grund av brist på resurser och utbildning. Anser justitieministern att vi har levt upp till det beslutet? Har uppföljningen särskilt inriktats på detta?

Om vi politiker begär att personer i den här styrkan skall vara beredda att ställa upp måste vi också leva upp till att ge dem de här förutsättningar. Vi måste ha en ändamålsenlig organisation som gör det möjligt för dem att vara samtrimmade och ständigt beredda. De måste få ekonomiska förutsättningar för både drift och investeringar i utrustning och underhåll. De måste få en utbildning där de ständigt kan inhämta ny kunskap och få ny utrustning för arbetet ute i samhället. De måste få en handledning i etik där det krävs civilkurage, arbetsmoral och kunskap i människosyn. Det är otroligt viktiga ingredienser.

Dessutom krävs det ett avtal som möjliggör den här tränings- och trimningsverksamheten. Vi vet ju när vi studerar situationer runtom i världen att det inte handlar om dagspass. Det kan handla om veckopass. Då måste man också vara beredd och inövad. Man måste ha ett avtal som gör detta möjligt. För det är verkligheten vi måste angripa. Har den politiska ledningen levt upp till att ge den möjligheten?

Man kan också se olika möjligheter att använda den här styrkan. Jag ser att justitieministern lämnar en öppning för olika sorters hantering. Jag vet att det på många håll i landet finns ett stort behov av att kunna använda den här kompetensen. Men då skall det inte vara så att man behöver betala för den här verksamheten. De skall ges den här möjligheten så att det inte i stället byggs upp små specialstyrkor i varje polisdistrikt. Det skall vara den *här* styrkan som kan ge en möjlighet utöver det vanliga att hantera speciella situationer ute i samhället.

Anf. 10 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag vill också instämma i tacket för svaret på interpellationen. Många av de frågor som jag hade tänkt ställa har redan kommit fram i de tidigare frågeställarnas anföranden. Jag vill bara understryka vikten av att Sverige får behålla en väl fungerande nationell insatsstyrka.

Bakgrunden till den här debatten är ju en skrivelse som insatsstyrkan själv har riktat till vårt utskott där man har berättat om att arbetssituationen är ohållbar. Som beslutsfattare och politiker måste man ta en sådan skrivning på allvar. Vi kan inte begära att de specialutbildade poliser som ingår i insatsstyrkan och som skall utgöra en trygghetsfaktor för vårt land skall utsättas för de risker som deras uppdrag innebär utan att vi samtidigt ombesörjer att de har en kompetens, erfarenhet och utrustning som motsvarar de krav som problemlösningen ställer.

Ministern instämmer. Hon skriver i sitt svar att insatsstyrkan har en betydelsefull uppgift och att det är angeläget att genom kontinuerlig övning vidmakthålla och förbättra förmågan att bekämpa terrorangrepp.

Ministern skriver att de två tillförordnade chefer som nu leder de båda enheterna skall försöka komma till rätta med de aktuella samarbetsvärigheter som vi har hört om tidigare. Då är min fråga: Vad var det som gjorde att den person som insatsstyrkan haft som sin närmaste chef, som man haft fullt förtroende för, som man ser upp till för att han har den kompetens som krävs för att vara ledare för insatsstyrkan och som också internationellt är erkänd, lyftes ut och omplacerades till annan tjänst, till utredningstjänst? Är det verkligen ett bra sätt att tillvarata kompetensen att använda denna resurs till att sitta och utreda samarbetsproblem?

Ministern skriver också i svaret att i de allmänna råden framgår att mot bakgrund av att styrkan är en nationell resurs skall den kunna an-

vändas av annan polismyndighet då särskilda händelser inträffar – precis som vi hörde om här. Men då måste vi komma tillbaka till frågan: Hur skall det här finansieras? Länspolisområdena har inte resurser att använda sig av den nationella insatsstyrkan.

Dessutom är det fortfarande förvillande vad som menas med begreppet terrorism. När kan styrkan komma i fråga? Är inte det här ett tecken på att det vore värdefullt om styrkan ingick under Rikspolisstyrelsen och verkligen blev en nationell insatsstyrka i ordets rätta bemärkelse? Vi vet ju alla att det finns nog så mycket allvarlig verksamhet nationellt som insatsstyrkan skulle kunna ha stor betydelse i arbetet med. Men då måste också begreppet terrorism analyseras, och insatsstyrkans uppgift måste ges en vidare definition. Jag vill fråga: Avser ministern att utreda den frågan? Vi vet ju att Björn Eriksson under sin tid som rikspolischef vid tre tillfällen begärde att insatsstyrkan skulle läggas under Rikspolisstyrelsen.

När det gäller pengar och resurser till insatsstyrkan har vi i flera inlägg hört vad som har avsatts för insatsstyrkans verksamhet och vad man har haft möjligheter att köpa utrustning för. Man har fått använda driftspengar för nyanskaffning i stället för de pengar som egentligen var avsatta till detta. Det vore väldigt intressant att få ett svar på om den här frågan skall utvärderas och på om direktiven till insatsstyrkan skall klargöras så att de kan få en möjlighet veta hur de skall arbeta inför framtiden.

Anf. 11 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill också tacka justitieministern för svaret. När man kommer sist i en sådan här frågerunda har de flesta frågorna varit uppe. Men jag skulle vilja ta upp det här från en lite annan infallsvinkel.

År 1990, när man beslutade att man skulle ha den här styrkan, var Vänsterpartiet mycket tveksamt till att inrätta en elitstyrka av det här slaget. Vi var det just av de skäl som justitieministern själv tar upp; att det finns en risk att den här gruppen blir väldigt stark i sig och att man får en kultur i gruppen som inte skulle vara bra. Därför har vi sett det som positivt att man har kunnat använda den här styrkan också i det vanliga polisarbetet. Däremot har uppenbarligen den integration som nu har skett helt misslyckats. Vid de speciella tillfällen då vi skall använda styrkan kan man inte längre ha den här kompetensen.

Jag vet att det nu har varit en mängd frågor som justitieministern har fått. Jag inser också att det kanske inte direkt ligger på justitieministerns bord att i varje detalj kunna lyfta upp de här frågorna. Däremot borde det finnas mycket klara besked om hur budgetfrågan skall lösas. Hur skall man få pengar till utrustning? Skall man kunna ha utbildning när det gäller den här kompetensen bör man också ha en egen budget. Den skall räcka för att kunna följa med i utvecklingen på det sätt som krävs.

Jag vill också ta upp frågan om chefsproblematiken. Den har flera varit uppe och berört. Men där vill jag också lyfta fram ytterligare en fråga. I den organisation som finns i dag är det uppenbarligen så att styrkan större delen av tiden egentligen inte ligger under den chef som styrkan har. Den ligger egentligen under länspolismästaren. Det är så gången är. Men den chef som styrkan har, den person som styrkan betraktar som sin chef, skall egentligen bara vara chef när styrkan tas i anspråk.

Det är en mycket underlig konstruktion. Man måste ha klara, tydliga och direkta kopplingar till chefskapet. Insatsstyrkan pekar själv på att bristen på direktkontakt med ledningen också har inneburit att de krav som man har framfört inte har nått ända upp till ledningen.

Jag vill lyfta upp frågan om huruvida justitieministern är beredd att återigen se över om styrkan skall vara placerad under Stockholms läns-polismästare eller om man nu i stället faktiskt skall placera den under Rikspolisstyrelsen. Eftersom meningen ändå är att det här skall vara en nationell styrka, att den skall kunna användas över hela Sverige, borde det också vara rimligt att den är placerad under Rikspolisstyrelsen.

Jag vill avsluta med att säga att jag ser det som väldigt positivt att justitieministern i sitt svar också har öppnat för att hon inte är främmande för att man skall vidga styrkans användningsområde men att man då också skall se över det regelverk som finns. Det regelverk som finns i dag är nämligen inte klart och tydligt. Jag ser alltså mycket positivt på svaret och jag skall med stort intresse lyssna på justitieministerns svar på alla de frågor som hon har fått.

Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det gläder mig att kunna konstatera att riksdagens olika partier tycks vara ense om att vi behöver en särskild styrka som kan användas vid exceptionella tillfällen. Ett av problemen som vi har är att det är så sällan som dessa exceptionella tillfällen inträffar.

Vi befinner oss i den situationen att vi i Sverige har utvecklat vår polis kraft för att kunna möta den alltmer grövre brottsligheten som är oftare förekommande. Till skillnad från t.ex. vårt grannland Norge inrättade vi specialstyrkor i alla våra tre stora städer, de s.k. piketstyrkorna, för att kunna omhänderta de mer frekventa men speciella händelser som kräver särskild kompetens. Vi i Sverige inrättade utöver det en ännu mer speciell kompetens och kraft för att användas vid terroristattacker. I Norge hade man inte specialstyrkor i form av piketstyrkor, utan när man beslutade att inrätta en specialstyrka som skulle användas vid terroristattacker blev det motsvarigheten till det som är piketstyrkan i Sverige.

Varför berättar jag detta? Det är bara för att uppmärksamma er på den problematik som finns inbyggd i denna fråga och som inte är lätthanterlig. Den fanns redan från början. När jag tog över ansvaret för polisen i slutet av 1994 och började åtgärda dessa frågor 1995 då hade den problematiken funnits i flera år. Gun Hellsvik hade inte ägnat någon uppmärksamhet åt detta, såvitt jag kunde se, under de åren. Fortfarande har vi inte löst problemet. Men vi har åtminstone gjort så mycket att vi har sett över frågan ett antal gånger och försökt hitta en lösning för hur man hanterar en specialstyrka som skall använda hälften av sin tid för att utbilda sig och skaffa sig ny kompetens för att klara dessa yttersta händelser i form av terroristattacker och liknande och samtidigt hitta meningsfulla uppgifter under den andra hälften av sin tid på ett sådant sätt att den vidmakthåller sin allmänna polisiära kompetens. Det är detta som det har handlat om. Och alla har diskuterat detta. Det har funnits olika uppfattningar. Sedan kom det ett förslag om att man skulle kunna uppnå detta genom att samordna denna spetskompetens tillsammans med den speciella styrka som piketen i Stockholm utgör. Och vi trodde att vi hade hittat en teoretisk lösning.

Integrationen mellan de här har pågått ett par månader, och det är alldeles uppenbart att de som är involverade i den inte är nöjda och har stora svårigheter. Och en del av dem framför sina farhågor och sin rädsla. Och det är bra, eftersom vi måste omhänderta detta och komma vidare.

Men vad som förvånar mig är att ni i riksdagen är så lite intresserade av att ta reda på allt det som man behöver veta för att kunna bilda sig en uppfattning om detta. Detta är ingen lätt fråga.

Jag skulle kunna fördjupa mig i detta betydligt mer. Men låt mig ta tag i några av de konkreta frågeställningar som har tagits upp. Var i landet kan dessa personer användas? Det är också en viktig fråga. Men också mot bakgrund av att vi har piketer i både Göteborg och Malmö finns det lite grann av samma problematik som finns i Stockholm. Men som jag visade genom exempel har man försökt att använda denna styrka även för olika typer av normalt polisarbete. Och jag tror att man måste tänka vidare i detta sammanhang för att hitta formerna för denna speciella styrka att delta i den typen av polisarbete utan att det uppstår revirtänkande och konkurrens mellan olika delar av polisens verksamhet. Det är ingen lätt uppgift, men vi måste hitta lösningen på den.

När det gäller att upprätthålla och utveckla kompetensen har en del väldigt överdrivna påståenden kommit här. Låt mig referera vad chefen för denna enhet säger. Han säger att detta är en av de bästa styrkor som finns. Jag antar att han menar att den är det vid en internationell jämförelse, eftersom det inte finns någon annan.

RPS inspektioner har visat att utrustning och kompetens är fullgod. Vi kan säkert ha högre ambitioner i fråga om detta. Men det har inte varit brist på resurser. Driftskostnaden för varje polisman i denna grupp är 86 000 kr per år jämfört med 35 000 kr för en vanlig polisman. Så måste det naturligtvis vara när man vill upprätthålla en specialkompetens. Låt oss avvakta myndigheternas utredning och se om de kan komma längre i sitt tänkande och därefter ta ställning. Ta icke ställning utan att ni har hört alla parter och har alla faktum på bordet.

Anf. 13 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag blir väldigt konfunderad över att ministern anklagar oss för att inte ha tagit reda på vad som gäller. Gäller inte den upplysning som vi har fått från en hel insatsstyrka och genom signaler från olika polisdistrikt i landet? Jag vill kontra med att säga till justitieministern att det gäller att inte bara ta information från polisledningen utan från hela organisationen. Jag och Folkpartiet tycker att det är synnerligen allvarligt när en hel personal skriver.

Det som också är mycket allvarligt och som ministern inte svarar på är att det står att det finns samarbetssvårigheter. Vad är samarbetssvårigheter? Är det när en chef, den som skall ansvara för den operativa verksamheten och leda den och som har ansvar för tredje man och personal och som skall se till att verksamheten inte äventyras, nu säger att han inte längre kan ansvara för säkerheten? Den frågan skulle jag gärna vilja ha svar på, om det är så i offentlig förvaltning att när man säger ifrån på ett konstruktivt sätt riskerar man sin anställning.

Det som också är viktigt att påpeka för justitieministern är att det måste bli en förändring av chefsstrukturen. Jag har fått information om att många av dessa problem beror på att man tillsätter chefer som inte har

den grundläggande kunskapen om verksamheten. Dåliga kunskaper ger osäkra chefer, och osäkra chefer blir dåliga ledare. Det är nog tyvärr så, justitieministern, att polisledningen i dag saknar grundläggande kunskaper om vad som krävs av en nationell insatsstyrka.

Att det sällan händer saker och ting i Sverige skall vi vara tacksamma för. Men katastrofer som gasattacken i Tokyos tunnelbana eller bombdådet i Oklahoma kan ske även här. Därför är det oerhört viktigt att insatsstyrkan får använda sin tid till att träna på detta. Det är också oerhört viktigt att de som ingår i styrkan äntligen får börja använda sin tid till att vara förberedda och gå igenom lokaliteter och annat. Det har de inte fått göra. Det åsidosätter också de grundläggande säkerhetskraven.

Det som också är anmärkningsvärt, och det vill jag att ministern svarar på, är varför det står en sak på papperet men förhåller sig på ett annat sätt i verkligheten, t.ex. när det gäller president Arafats besök. Då agerade den faktiskt i praktiken, men inte på papperet, som en insatsstyrka. Är det klara ordergivningar? Det tycker inte jag att det är. Och har man inte i praktiken överträtt sina befogenheter?

Anf. 14 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Justitieministern refererade i sitt senaste inlägg vad den nu omplacerade chefen för insatsstyrkan uttalat, nämligen att den är en av de bästa enheter som finns. Det är just den uppfattningen som vi också har. Och detta är en uppfattning som vi har klara belägg för, bl.a. beroende på det intresse att ta del av kunskapen inom den svenska insatsstyrkan som vi ser från andra länder. Det är ju just detta som är orsaken till att vi är bekymrade, eftersom vi vill behålla en av världens bästa insatsstyrkor. Och det som vi ser är att vi nu håller på att förlora en av världens bästa insatsstyrkor.

Justitieministern sade att vi är överens om att det finns ett behov. Justitieministern sade också att vi ser exempel på alltmer grov brottslighet. Och även om vi skulle önska måste vi nog acceptera att denna negativa utveckling inte är slut än. Då är vi angelägna om att den kompetens som finns i Sverige skall vidmakthållas och kunna utnyttjas.

Vi beskylldes för att inte ha tagit reda på allt. Jag skall inte gå in i något försvar på den punkten. Självklart vet vi inte allt, men det gör tydligen justitieministern, och då måste man fråga sig: Hur i all världen har justitieministern kunnat tillåta den utveckling som vi ser, en utveckling som också oroar Polisförbundet. Man har på Polisförbundet varit mycket engagerad i frågan rörande den särskilda insatsstyrkan och är i dag förtvivlad över det som man ser hända.

Jag ställde några frågor. Jag är medveten om att justitieministern har begränsad talartid, men jag hoppas att jag i nästa inlägg får reda på bl.a. vad som gjorde att det för tre år sedan var omöjligt att utvidga insatsstyrkans ansvarsområde, medan det i dag tydligen skulle vara möjligt. Jag skulle också vilja höra lite mer om justitieministerns syn på hur insatsstyrkan kan få och vidmakthålla den specialistkompetens som vi alla vill att den skall ha.

Anf. 15 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Jag skulle vilja kommentera justitieministerns uttalande att insatsstyrkan sällan behöver användas. Det är i och för sig skönt, men

vi vet att det kan hända något precis när som helst och när vi minst anar det. Då måste man vara beredd.

Jag kan instämma i att det är bra att se det här i ett större sammanhang och att man skall titta på användningsområdet, men då gäller det också att lyssna på personerna i insatsstyrkan och att ta vara på deras kunskaper och möjligheter.

Jag tycker att är bra att styrkan används ute i landet enligt de exempel som har givits i svaret. Vi bör fortsätta att arbeta med detta. Det är aldrig fel med samverkan åt alla möjliga håll.

Det som jag vänder mig mot är 50–50-tjänstgöringen. Det är så typiskt svenskt med en insatsstyrka som är lagom. Begreppet lagom finns ju nästan bara i det svenska språket. Vi skall ha en lagom nationell styrka, inte för stark och inte för bra utan lagom. Jag tycker att det krävs en hög motivation och en stark samträning. Minsta misstag kan ju få katastrofala följder, och det är då viktigt att det finns en speciell styrka, som har möjligheter att öva och träna för att inte göra misstag.

Styrkan är känd utanför Sveriges gränser, som sagts här tidigare, för sin kompetens och för sitt föredömliga ledarskap. Det skall vi ta vara på och inte slå sönder. Insatsstyrkan har haft bristande möjligheter att bedriva samträningsövningar på det sätt som var sagt från början. Jag har inte följt frågan under tidigare år, men jag har läst handlingarna och vet att det är viktigt att ge styrkan övningsmöjligheter. Annars kan man inte förvänta sig att det utförs ett bra arbete.

Anf. 16 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Med all respekt för slutsatser och resonemang i den här frågan måste jag återkoppla till det som jag sade inledningsvis. Bakgrunden till hela den här interpellationsdebatten är en skrivelse från den nationella insatsstyrkan, inte bara från några i den utan från hela styrkan. Man talar där tydligt om att man inte tycker att arbetet fungerar, av olika skäl som vi har redogjort för här.

Bara för att konkretisera vill jag ta upp en enda fråga. Varför används inte styrkan i sin egenskap av nationell insatsstyrka när den tas i anspråk i olika sammanhang? Är det här en medveten inriktning, ministern, att på något sätt spräcka dess egna identitet, eller vad handlar det om?

Ligger det under de resonemang som ministern för i svaret när det gäller Norge och om att det sällan händer saker i Sverige som på något sätt skulle kräva den kompetens som den här styrkan har ett tänkande om att den här styrkan inte behövs?

Jag går tillbaka till frågeställningen om ministern menar att det är viktigt att vi har en nationell insatsstyrka med den kompetens som den besitter för att motverka terrorism. Världen förändras, och vi kan inte leva i tron på att vi i all framtid skall förskonas från svåra attacker. Det vore också mycket kortsiktigt både i ekonomiskt hänseende och vad gäller den kompetens som den här styrkan har skaffat sig under sju års utbildning att inte respektera dess åsikter, inte ta till vara det som den tycker är fel och inte snarast åtgärda detta, för att göra det möjligt för styrkan att utveckla och förbättra sitt arbete och fungera som nationell insatsstyrka.

Prot. 1998/99:72

19 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 17 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt positivt att vi diskuterar den här frågan. Justitieministern underströk att det är lite anmärkningsvärt att man bara har lyssnat på den ena sidan och så ensidigt ställer sig på insatsstyrkans sida. Jag har lyssnat på båda sidorna. Jag har även tagit del av länspolismästarens syn på saken. Jag tycker att det är oerhört viktigt att man när sådana här problem dyker upp lyssnar på båda sidorna och inser att det är en mycket komplicerad fråga. Men det är också vår skyldighet som politiker att lyfta upp de här frågorna och att ta en debatt för att kunna föra frågan vidare.

Jag vill återigen ta fram det positiva i att justitieministern signalerar att man är beredd att utvidga reglerna för när man skall få använda styrkan. En hel del av de frågor som har ställts från de övriga partierna och som även har lyfts fram av styrkan själv går ut på att den inte får fungera som en grupp. När den har tagits i anspråk har den inte fått agera som grupp. Regleringen härav är mycket oklar. Genom att styrkans användningsområde utvidgas kommer den att få större möjlighet att agera just som grupp.

Justitieministern svarade inte på frågan om de utredningar och den översyn som nu har gjorts. Det är positivt att man tar tag i detta. Kommer man också att se över om organisationen skall förändras? Skall styrkan läggas under Rikspolisstyrelsen, eller anser justitieministern att dess placering under Stockholmsmyndigheten skall bibehållas?

Jag skulle också vilja få svar på den fråga som här har ställts om det utvidgade begreppet. Jag inser att justitieministern vill vänta på den utredning som pågår, men kan justitieministern säga något om hur ministern kan tänka sig att vidga användningsområdet? Justitieministern har vid tidigare tillfällen när vi har lyft fram det här sagt att detta inte är möjligt. Det skulle vara intressant att få veta vari förändringen består och hurdana förändringar som kan tänkas komma.

Jag tror att det är ganska viktigt att ministern i dag kan vara tydlig, att ministern kan ge signaler om vilka förändringar hon kan se och inte bara hänvisar till de utredningar som pågår.

Jag vill också poängtera att vi när den här styrkan beslutades och togs i bruk var kritiska, just av de skäl som jag anförde tidigare. Vi såg stora problem med att ha en mycket stark elitstyrka. Jag ser också att det finns en skiljelinje mellan Vänsterpartiet och de övriga partierna i diskussionen om den här styrkan. Men vi har nu en styrka som skall vara beredd att sättas in i mycket svåra sammanhang, och vi har en skyldighet att se till att dess arbete och möjligheterna för dem som ingår i den blir så bra som möjligt.

Det är de människorna som skall ta de risker som det kommer att krävas att man tar vid ett skarpt tillfälle. Därför måste man ta ansvaret för att se till att det fungerar.

Sedan vill jag till sist lyfta upp kostnadsfrågan. När insatsstyrkan används ute i landet debiteras de andra polisdistrikten. Detta måste man också kunna lösa.

Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag kanske skall börja med att säga till Alice Åström att jag aldrig har uttalat att någonting är omöjligt. Men det är inte lätt att

finna en lösning på problemet. Det är inte som Ragnwi Marcelind tycks tro att det är någonting som plötsligt har hänt som gör att det inte fungerar eller att det är någon ny insikt som har kommit att det har utvecklats sig på ett sätt som inte var tänkt från början och att därför problemen på något vis är nya.

Även om jag inte har haft ansvaret för polisen de senaste tio åren har jag ändå haft det under fem år. Jag har också gått tillbaka och tittat hur det såg ut under de första fem åren av styrkans existens. Jag kan konstatera att den aldrig riktigt funnit sina former. Jag har upplevt det som att de som är engagerade i den här frågan aldrig har varit riktigt nöjda med lösningarna.

Det går inte att bryta ut en fråga och tro att det är där problemet ligger, som t.ex. Gunnel Wallin. Det är inte fråga om att det är 50/50-regeln som skulle vara den som är det huvudsakliga problemet, att det skulle vara något "lagom" som man har hittat och att det egentligen finns något bättre. Inte alls. Ambitionen är att hitta just det bästa.

När man fattade det beslutet trodde man att den avvägningen var den rätta. Det är ungefär samma avvägning som man har gjort t.ex. i Norge, så den är inte ovanlig. Det är väldigt viktigt, Gunnel Wallin och flera som varit inne på den frågan. Ni tror att lösningen skulle vara att de får träna och öva mer. Jag har uppfattat från dem som arbetat i insatsstyrkan att de inte bara vill träna. De vill bli använda. De vill ha uppdrag, och de vill jobba.

Det är därför den här frågan är så komplicerad. Det är klart att vi skulle kunna säga: Vi avsätter medel enbart för en styrka som inte ägnar sig åt någonting annat än att träna och förbereda sig för de udda händelser som vi aldrig kan veta när de inträffar – det kan vara i morgon eller om tio år. Visst kan vi göra det. Men det tror jag inte att insatsstyrkan är nöjd med. Det har inte jag uppfattat. Den vill arbeta också.

Den är såvitt jag vet principiellt nöjd med 50/50. Det kan säkert göras förändringar där åt ena eller andra hållet. Det svåra är att hitta avvägningen mellan insatsstyrkans arbete vid sidan av det som är dess specifika uppgift i samband med terroristattacker eller ytterligare något som man kan definiera fram och det vanliga polisarbetet som utförs på polismyndigheterna.

Jag trodde att de kloka människor som arbetat fram ett förslag 1995 som innebar en integrering med piketen kanske hade hittat en lösning. Jag är inte beredd att efter några månaders verkställande av det beslutet säga att det är helt fel tänkt. Jag avvisar inte heller tanken på att det blir en styrka inom Rikspolisstyrelsen. Men då vill jag faktiskt att man arbetat sig fram till beslut som man tror på. Hittills har vi inte lyckats med det.

Försök inte ge bilden av att någon av er eller någon annan sitter inne med den enkla lösningen och att det någonstans finns en ovilja att hitta den lösningen. Så är det inte. Detta är en oerhört svår uppgift. Vi försatte oss i den situationen när vi fattade beslutet 1990, antagligen utan att riktigt tänka igenom vad konsekvenserna i olika avseenden blev.

Det är vi politiker som är ansvariga för att vi försatt inte bara insatsstyrkan utan även resten av polisen i en knepig situation. Det är vår skyldighet att med ödmjukhet lyssna på den, vara konstruktiva och hitta lös-

ningar. Men försök inte låtsas att detta är en enkel uppgift. Det är det inte, och det kommer inte att hjälpa någon.

Såvitt jag vet är det som Alice Åström sade fel. Numera debiterar man inte ute i landet när man använder den personal som finns i insatsstyrkan i samband med vissa uppgifter.

Anf. 19 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Det är sant, ministern, att vi alla har ett stort ansvar. Men ingen av oss låtsas att det är enkelt. Alla är vi som politiker väl medvetna om problematiken. Det är därför som vi har drivit den så många gånger.

Det är viktigt att komma ihåg att även i Sverige kan det inträffa en händelse, en påfrestning eller annat förhållande som påverkar samhället, vårt land, befolkningen, viktiga samhällsfunktioner eller vår livsmiljö på ett oacceptabelt sätt. Det kan vara en gasattack, ett bombdåd, ett gisslandrama i Halmstad, Borlänge eller var som helst.

För att vi på ett effektivt och säkert sätt skall kunna inte bara förebygga utan också bekämpa olika angrepp måste vi en gång för alla inse att även polisen måste ha en specialistorganisation, en insatsstyrka, som inte är en papperstiger men väl en styrka som har beredskap för att göra en nationell insats.

Jag vet att justitieministern på många sätt gör ett bra jobb, även om vi inte alla gånger är överens om tagen. Jag vill vädja till justitieministern: Gör nu en insats och visa styrka både när det gäller handlingskraft och civilkurage. Låt personalen i nationella insatsstyrkan få vara de experter som vi inte bara behöver utan som faktiskt medborgarna har rätt att kräva skall finnas. Det gäller inte bara i Stockholmsområdet utan även i övriga delar av landet. Låt insatsstyrkan få utveckla sin professionalism från polisen ute på fältet och – glöm inte det – ända upp till högsta ledningen. Låt oss medborgare känna trygghet i att veta att även polisen har de bästa experterna för att möta och bekämpa grov brottslighet i Sverige.

Anf. 20 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Justitieministern har nu vid ett par tillfällen uppehållit sig kring problemen med piketstyrkan, höll jag på att säga. Nu är jag där igen. Det beror väl på att insatsstyrkan håller på att bli en piketstyrka. Det är väl därför jag råkar säga piketstyrkan när jag skall säga insatsstyrkan.

Justitieministern säger att insatsstyrkan har inte funnit sina former. Hon pekar bl.a. på början av 90-talet. Jag förstår vad som avses med att lyfta fram början av 90-talet. Men vi kanske skall påminna oss om att under början av 90-talet, den första hälften av 90-talet, ägnade man sig åt att bygga upp insatsstyrkan. Den byggdes upp successivt. Först när man hade tillräckligt antal började man skapa oro genom att börja diskutera en annan organisation och förändrade förutsättningar.

Justitieministern påstod att hon aldrig hade sagt att något var omöjligt. Men justitieministern har i vart fall agerat som om något var omöjligt. I varje fall om vi skall tro på det hon sade i den debatt som jag citerade tidigare från vintern 1995/96. Då sade justitieministern: Vi kommer att se över om det är möjligt att vidga användningsområdet. Eftersom denna översyn inte resulterade i en vidgning av användningsområdet måste rimligen justitieministern ha kommit fram till att det var omöjligt.

Alice Åström sade att hon såg positivt på svaret. Jag kan inte instämma i detta. Justitieministern säger i dag det justitieministern sade vintern 1995/96, nämligen att det eventuellt kan bli fråga om en utvidgning av användningsområdet. Jag tror inte på det efter det som sades för tre år sedan förrän jag ser att det sker.

Prot. 1998/99:72
19 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 21 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Det kan ibland vara fråga om ords innebörd. Med träning menar jag träning i verkligheten. Det är det som ger allra mest. Det är inte fråga om fysisk träning. Det är fråga om att kunna använda denna fantastiska styrka i praktisk träning i verkligheten. Det som ger resultat är när de får arbeta tillsammans i verkligheten.

Denna styrka är rekryterad för att tåla motgångar och stress. Det måste också samtränas i gruppen med en stark förtroendefull ledning. Det är jätteviktigt. Sedan måste den också vara beredd för alla eventualiteter och att agera snabbt. Den har en inställningstid på en timme oavsett när det är under året och var någonstans den än befinner sig.

Jag tycker att det är viktigt att man tar till vara den kreativitet som finns inom insatsstyrkan. Dessutom är det viktigt att man lever upp till de politiska beslut som vi har fattat och att man ger förutsättningar för att styrkan skall kunna arbeta och göra det vi förväntar oss av den. Att ge förtroende och lita på de personer som är beredda att satsa sig själva i detta arbete är att ge invånarna trygghet.

Anf. 22 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Ministern har haft ansvar för den här verksamheten under fem år. Jag skall ärligt säga att jag har stor respekt och beundran för den kunskap som ministern besitter. Jag är visserligen ny i riksdagen, men jag har inte lässvårigheter. Jag har tagit del av det som skett under flera år i bollandet med den här frågan fram och tillbaka. Nog inser jag att det inte är en enkel fråga. Just därför tycker jag att det är så viktigt att vi visar respekt för insatsstyrkans egen uppfattning av hur arbetet fungerar.

Ministern sade att de vill arbeta och ha ett meningsfullt arbete. Visst finns det mycket arbete som de skulle kunna få fullt upp med en lång tid framöver. Det är en liten sak som jag har tänkt på under debattens gång. Det finns ju en mängd offentliga byggnader som skulle kunna vara självklara eller tänkbara mål för terroristattacker. Insatsstyrkan skulle kunna få gå igenom dessa byggnader som ett inslag och en förberedelse i sin utbildning. Det vore ett sätt att arbeta meningsfullt.

I svaret skriver ministern avslutningsvis att hon vill avvakta det utredningsarbete som pågår och återkomma till riksdagen under hösten. Jag skulle vilja vädja till ministern – jag tycker att jag finner en form av öppning för det – att respektera insatsstyrkans egen skrivelse där man säger att allt inte står rätt till. Det fungerar inte. Jag vädjar till ministern att öppna för en förutsättningslös och öppen kommunikation och att ge besked. Besked är mycket bättre än ovisshet. Jag tror att det är oerhört viktigt att insatsstyrkan får arbetsförhållanden som gör det möjligt för den att utöva sin verksamhet under trygga, säkra och för Sverige säkra förhållanden.

Anf. 23 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Justitieministern! Jag tror att den här debatten har varit väldigt betydelsefull. Jag är helt övertygad om att den här debatten och den skrivelse som insatsstyrkan har delgett oss kommer att ha betydelse i det kommande arbetet. Jag tycker att vi har fått positiva signaler.

Även om Gun Hellsvik säger att hon inte kommer att tro på det förrän saker och ting har skett, är jag helt övertygad om att vi alla egentligen har den gemensamma viljan att ha en beredskapsstyrka, en nationell insatsstyrka, som är det allra bästa man kan tänka sig vid en terroristattack. Jag är helt övertygad om att de här utredningarna kommer att visa att den organisation som vi har i dag inte kommer att vara den som vi bör ha i framtiden.

Jag tycker att det är viktigt att ta fram de problem som insatsstyrkan själv lyfter upp – de problem som finns i dag och som måste lösas. Det är tolkningen av begreppet terrorism, utvidgningen av detta, att man måste ha en ändamålsenlig organisation och att man måste ha en central finansiering när man använder sig av styrkan. Justitieministern säger att man inte tar betalt i dag. Det är någonting som måste ha skett den allra senaste tiden, eftersom man har gjort det tidigare.

Man måste också se till att utbildningen och kompetensen inte minskar. I dag har man en avtrappning från styrkan. Detta måste få ett stopp.

Anf. 24 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag är osäker på vad Gun Hellsvik egentligen syftar på och hur resonemanget går. Jag har aldrig riktigt förstått vad som är Gun Hellsviks poäng i det här sammanhanget. Hon säger att jag skulle ha agerat som om något var omöjligt. Om jag förstod Gun Hellsvik rätt så handlade det om utvidgningen av användningsområdet. Hela den problematik som skulle hanteras 1995 handlade just om hur vi kan uppnå att denna speciella styrka får möjligheter att arbeta med polisiärt arbete samtidigt som vi kan utnyttja dess kompetens där den bäst behövs. Vilken organisation skulle kunna skapa förutsättningar för detta?

Vid den tidpunkten trodde man att det bästa sättet var att integrera denna insatsstyrka med den specialstyrka som finns i Stockholm. Och jag vill markera att jag fortfarande inte är säker på att det inte är rätt. Det har gått alldeles för kort tid sedan detta sattes i sjön. Det var ett sätt att utvidga användningsområdet för denna speciella styrka.

Man måste dela in den här frågan om utvidgning av arbetsområdet i flera delar. Kan man utvidga de situationer där den här styrkan kan användas såsom insatsstyrka, dvs. vad är terroristattacker och liknande? Hur kan de användas varhelst i landet denna situation uppstår? Då skall vi komma ihåg att det handlar om mycket akuta situationer. Att agera med speciell kompetens i ett inledningsskede är ju den här insatsstyrkans specialitet.

Den andra frågan är: Hur kan man utvidga användningen av den inom det ordinarie polisarbetet, framför allt det som specialstyrkorna och pike-terna håller på med? Hur skapar man en organisation som ger möjlighet till det arbetet?

Det är denna utvidgning som det handlar om, Gun Hellsvik. Det har tydligen varit väldigt svårt att hitta formerna för den.

Men låt oss nu se vad polismyndigheternas utvärdering och utredning av den här frågan säger. Självfallet är det viktigt att lyssna på insatsstyrkan själv. Det är ju den som finns mitt i det hela. Men trots allt handlar det inte bara om den. Det handlar om polisen över huvud taget och om hur vi använder poliskompetensen i vårt land. Insatsstyrkan utgör en del av detta. Vi har ett ansvar även för helheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:72
19 mars

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1998/99:157 om nedskärningar inom polisväsendet

Anf. 25 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Maud Ekendahl har frågat vilka åtgärder jag ämnar vidta för att lösa de akuta problemen inom polisväsendet. Maud Ekendahl anser att kraftiga nedskärningar i antalet poliser och civilanställda samt en tvåårig stängning av Polishögskolan har medfört att det nu råder akuta rekryteringsproblem inom polisväsendet, samtidigt som brottsligheten ökar. Som exempel på ett polisområde med rekryteringsproblem nämner Maud Ekendahl Polisområde Nordvästra Skåne.

En rationell och effektiv polisverksamhet är av avgörande betydelse för ett stabilt rättsväsende som allmänheten kan känna förtroende för, vilket ger oss rätten och skyldigheten att ställa särskilt höga krav på polisens verksamhet. För att polisen skall kunna leva upp till de högt ställda kraven pågår sedan några år tillbaka ett omfattande reformarbete inom polisväsendet. Reformarbetet har motiverats av att polisen under en längre tid uppvisat försämrade resultat, vilket delvis kan förklaras av att polisen inte har utvärderat och vidareutvecklat sina arbetsmetoder i tillräcklig omfattning. En verklighetsanpassning av polisverksamheten har således varit helt nödvändig.

Exempel på viktiga resultat som reformarbetet hittills lett till är att det problemorienterade arbetssättet fått ett ökat utrymme, att närpolisorganisationen har byggts ut, att ny teknik har börjat användas i större utsträckning än tidigare och att den kvalificerade kriminalpolisverksamheten utvecklats i positiv riktning.

Att polisverksamheten förändras i takt med att brottsligheten söker sig nya former och vägar är ytterst viktigt för att vi skall kunna bemästra brottsutvecklingen. Brottsförebyggande rådets preliminära statistik över det totala antalet polisanmälda brott visar att brottsnivåerna i stort sett är desamma för åren 1997 och 1998. Den nivåkillnad som ändå finns indikerar en nedgång i antalet anmälda brott, vilket motsäger Maud Ekendahls generella påstående om att brottsligheten i landet skulle öka.

När det gäller förhållandena i Polisområde Nordvästra Skåne, som Maud Ekendahl nämner i sin fråga, har jag fått veta att det för närvarande förs diskussioner mellan länspolismästaren vid Polismyndigheten i Skåne och de berörda kommunernas styrelser om storleken på länets polisresurser. Behovet av poliser vid en polismyndighet är inte konstant utan varierar över tiden, bl.a. beroende på brottsbelastning och befolkningsstruktur. Med anledning av den rådande situationen avser Polismyndigheten i

Skåne att under året rekrytera ett trettio-tal poliser och dessutom anställa tio nyutbildade poliser för praktiktjänstgöring.

I sammanhanget är det viktigt att komma ihåg att den senaste tidens generella strukturförändringar inom polisväsendet har möjliggjort ett större inslag av s.k. myndighetsövergripande funktioner. Detta innebär att de olika polis- och närpolisområdena i Skåne och i övriga landet i dag har större möjligheter att vid behov ta varandras resurser i anspråk. När det kommer till diskussioner om resursfrågor är det med andra ord viktigt att se till vilka samlade resurser en polismyndighet har och inte endast till resurserna på det lokala planet.

Det råder inte någon tvekan om att reformarbetet har inneburit påfrestningar för polisväsendet, men polisen har tagit sig an uppgiften på ett ambitiöst sätt med goda resultat som följd. Varje större omorganisation av en verksamhet medför vissa problem av kort- och långsiktig natur. Polisverksamheten utgör inget undantag. Tvärtom har de tidigare bristerna i kontrollen och styrningen av verksamheten och en bristande uppföljning av ekonomin lett till relativt omfattande problem.

Riksrevisionsverket bekräftade i sin rapport *Hinder för ett effektivare resursutnyttjande* att bristerna var betydande. Enligt rapporten grundades problemen inom polisväsendet inte på resursbrist, vilket Maud Ekendahl tycks mena, utan på att tilldelade medel användes felaktigt. För att komma till rätta med bristerna har det varit nödvändigt att parallellt med reformarbetet genomföra förbättringar när det gäller ledningsstruktur, styrsystem och ekonomihantering.

Av Rikspolisstyrelsens slutredovisning av de åtgärder som har vidtagits med anledning av Riksrevisionsverkets rapport framgår att initiativ har tagits på så gott som alla punkter som verket påtalat. Enligt Rikspolisstyrelsen finns emellertid möjligheter till ytterligare rationaliseringar. Bl.a. mot den bakgrunden uppdrog regeringen i december 1998 åt Riksrevisionsverket att göra en uppföljning av rationaliseringsarbetet inom polisväsendet. Uppdraget innebär bl.a. att Riksrevisionsverket skall föreslå åtgärder för att avhjälpa bestående brister inom polisen och redovisa sin bedömning av de förbättringar som varje förslag kan leda till. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 december i år. Utifrån vad Riksrevisionsverket redovisar kommer jag att överväga åtgärder på området.

Varje verksamhet, den må vara offentlig eller privat, behöver de ekonomiska resurser och den kompetens som svarar mot de krav som ställs på verksamheten. Numera har polisen en bättre kontroll över sin ekonomi än vad som var fallet för ett antal år sedan. Polisväsendet har därför fr.o.m. 1998 tilldelats ökade resurser, vilket bl.a. möjliggjort särskilda kompetenshöjande utbildningsinsatser.

I budgetpropositionen för år 1999 föreslog regeringen att polisen skulle tillföras 905 miljoner kronor för den kommande treårsperioden. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag. De nya resurserna skall användas till en fortsatt och intensifierad modernisering och effektivisering av polisverksamheten. Särskild vikt skall läggas vid att säkerställa en ändamålsenlig personalstruktur, bl.a. genom att fler poliser än tidigare utbildas och personalförsörjningsplaner vidareutvecklas. Viktigt är också att tid och kraft ägnas åt vardagsbrottsligheten och att be-

kämpningen av den grova brottsligheten intensifieras samtidigt som utredningsverksamheten effektiviseras.

Satsningarna på polisväsendet är omfattande och måste fortsätta för att polisen skall kunna bidra till att de kriminalpolitiska målen uppnås, dvs. en minskad brottslighet och en ökad trygghet. Det är polismyndigheternas uppgift att se till att de ekonomiska och personella resurserna används på ett ändamålsenligt sätt för att vi skall kunna fortsätta på den inslagna vägen mot ett modernt och högeffektivt polisväsende.

Anf. 26 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Jag till börja med att tacka justitieministern för svaret som jag har fått. Det kanske börjar bli lite tungt för justitieministern att återigen stå här i kammaren och behöva diskutera polisnedskärningarna som har skett ute i landet och dess följdverkningar.

Det var ju inte för mer än ett par veckor sedan som Gunnel Wallin, som representerar Centerpartiet, hade en liknande debatt här i kammaren vad gäller polisnedskärningarna och följdverkningarna. Det tyder på att de här frågorna är ganska viktiga och att de förekommer ute i landet.

Att jag ställde en fråga till justitieministern berodde på att jag blev inbjuden till Klippan av organisationen Företagarna. Dess ordförande hade samlat till orten näringsidkare, polischefen från Helsingborg, polisen i Klippan, lokala politiker samt mig själv.

Handelsmännen har gång på gång påtalat den stora oro de känner på den lilla orten Klippan då de drabbas ganska hårt av inbrott. Det är inte bara *ett* inbrott, utan det upprepas hela tiden. En del har haft fyra fem inbrott i sina butiker.

Så här är läget på många små platser. Vad jag är bekymrad över är det jag skrev i min inledning i frågan. Man har alltså dragit ned på antalet poliser. Man stängde Polishögskolan i ett antal år, vilket gör att vi har polisbrist i landet, exempelvis på småorterna. Klippan är en av dem. Man har egentligen åtta tjänster men bara fem är besatta.

Jag är väldigt orolig för den här utvecklingen och för vad som skall ske. Snart kommer sommaren igen, och då blir det säkert ytterligare besvärigheter. Förra sommaren tömdes nästan de små polisstationerna. Man fick stänga helt och hållet för att upprätthålla ordningen på de större orterna. Jag undrar: Vad vill justitieministern säga till dessa handelsmän i Klippan eller på andra små orter som är trötta på inbrott efter inbrott? Hur skall man praktiskt lösa polisbristen på små orter? Vad anser justitieministern?

I svaret som jag erhöll påtalade justitieministern även att man har fått utökade resurser. Men om jag har förstått det hela rätt är den här utökningen av medel till för att täcka lönekostnader, och det täcker inte ens totala lönekostnader när polisen har en eftersläpning på ett år.

Jag har blivit informerad om att om den här utvecklingen fortsätter och om man inte kan lösa problemen inom en snar framtid måste man kanske trots polisbrist snart nog varsla anställda.

Anf. 27 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Först den mer övergripande frågan om polisen i allmänhet. Jag vill upprepa det jag tidigare sade i mitt svar och även lägga till att när det gäller innevarande år borde inte ekonomin vara något problem

för polisen. Det är tvärtom så att Rikspolisstyrelsen bedömer att polisens skuld kommer att betalas helt och hållet under det här året och att det också kan bli ett överskott. När det gäller framtiden återkommer regeringen i vårpropositionen om de ekonomiska förutsättningarna för 2000–2002.

Så till frågan om vad människorna i Klippan skall göra. Jag utgår från att Maud Ekendahl, när hon var där och träffade dem tillsammans med polis och andra företrädare för samhället, berättade om den stora satsning som görs i landet när det gäller att mobilisera alla de resurser samhället har för att i större utsträckning förhindra och förebygga brott.

Den kunskap vi har skaffat oss och den insikt vi numera har är att vi måste använda det vi vet om brottsligheten – om när, var, hur och ibland t.o.m. av vem brotten begås. Vi måste använda den kunskapen för att förhindra brottsligheten, liksom den insikt och det gensvar vi har fått från samhällets olika delar på uppfattningen att det inte är bara polisen som skall bekämpa brottsligheten. Nästan varje funktion i vårt samhälle, från regering och riksdag ända ned till förälder och varje vuxen i vårt samhälle, har ett ansvar för att förhindra och förebygga brott.

Handeln i Klippan kan också medverka till detta och få stöd från andra delar av samhället i den uppgiften. Man vet ganska säkert vilka som begår inbrotten, när de sker och vad som kan göras för att bevakning och ingripande bättre skall kunna koncentreras på problemet. Det är det som sammanfattningsvis kallas för det problemorienterade arbetssättet. Jag utgår från att Maud Ekendahl redogjorde för det vid mötet i Klippan.

Med hjälp av den typen av insatser kan vi se att på ort efter ort i vårt land sänks brottsligheten och ökar tryggheten bl.a. för den lokala handeln. Därutöver – som jag sade i mitt svar, Maud Ekendahl – trodde jag att den tiden var förbi när vi isolerat såg till en liten ort och dess bemaning av poliser i förhållande till behovet av polisresurser. En liten ort skall kunna räkna med att de resurser som länet, myndigheten, förfogar över också står till den lilla ortens förfogande när behov uppstår. Det är så verksamheten organiseras, dvs. för att säkerställa att det verkligen finns polisresurser när de verkligen behövs. De skall inte splittras upp och placeras ut vid polisstationer där det åtgår resurser för att hålla polisstationerna öppna dygnet runt – det är en omöjlighet, så har det aldrig varit och så kommer det inte att vara i framtiden. Men det skall finnas en organisation och ett system som skall säkerställa att det går att snabbt och smidigt få tillgång till de stora resurser som varje länspolismyndighet har. Detta gäller även Klippan. Jag utgår från att Maud Ekendahl berättade om detta vid mötet.

Anf. 28 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Helheten tas givetvis upp vid en diskussion. Jag har tagit upp detta problem eftersom det inte finns tillräckligt med polisresurser. Jag har ett förslag, justitieministern, som jag vill testa om det över huvud taget är gångbart.

Det försvann ett tusental personer som var 58 år och äldre i samband med att de fick ta ut förtida pension. Det var, och är, oftast mycket duktiga utredare. När det inte går att täcka tjänsterna med poliser, kan det vara gångbart att man under en viss period kunde höra sig för om de som går hemma kan komma tillbaka till organisationen och utreda brott. De

poliser som nu sitter och utreder brott skulle kunna gå ut i verksamheten och därmed fylla upp tjänsterna på ett helt annat sätt. Det är ett förslag. Man måste ta tag i ett stort problem och försöka hitta varje lösning som finns. Jag vill höra vad justitieministern har att säga om det.

Givetvis skall alla hjälpa till att förhindra och förebygga brott. Men det finns en tendens i vissa delar av landet att näst intill bygga upp medborgargården. Det kan väl inte vara rätt och riktigt att människor som betalar skatt för att få känna trygghet och få hjälp av polisen, nu skall lägga över ansvaret på handelsmän eller andra som bor på orten. Det finns en oro, justitieministern. Jag står inte här och hittar på saker och ting. Handelsmännen är trötta på att få inbrott efter inbrott i sina butiker, och de behöver hjälpen.

Anf. 29 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det senaste inlägget från Maud Ekendahl gör mig orolig. Av det inlägget framgick att Maud Ekendahl antagligen inte alls berättade om den utveckling som sker i samhället när det gäller att i ökad utsträckning förebygga och förhindra brott och att uppmuntra det medborgerliga engagemanget i arbetet.

Jag blir djupt oroad över att Maud Ekendahl sätter likhetstecken mellan medborgares engagemang och medborgargården. Vi har inga medborgargården i vårt land. I de enstaka fall där det medialt har påståtts att det är så har det vid närmare granskning visat sig vara udda företeelser som inte har fungerat som något systematiskt inslag i samhällslivet.

Det systematiska inslaget av medborgarengagemang består i farsor och morsor på stan, Nattöga i samarbete med polisen och andra initiativ av den typen där medborgare deltar och där även det lokala näringslivet fyller en viktig funktion. Det handlar inte om att lägga över ansvaret, utan det handlar om att var och en tar sitt ansvar, att komma bort från situationen att tro att det är någon annans ansvar att öka tryggheten i vårt samhälle. Det är allas vårt ansvar.

Vi behöver fler poliser. Maud Ekendahl vet mycket väl att i den senaste budgetpropositionen, som riksdagen har ställt sig bakom, har statsmakterna beslutat om att öka antalet poliser. Vår ambition är att bekämpa brottslighet. Den utveckling som samhället genomgår med ökad internationalisering osv. leder till att det behövs fler poliser. De nya resurserna kan användas för att anställa civil personal, experter av olika slag, för att användas i utredningsarbetet. Som justitieminister avstår jag från att ge pekpinna till cheferna på myndigheterna om hur de skall organisera det inre arbetet för att åstadkomma resultat. Jag tror att de professionella poliserna är bättre på det än vi politiker.

Anf. 30 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Det är en märklig politik regeringen för. Låt oss gå tillbaka till när ni kom till makten 1994. Ni har sedan dess gjort neddragningar inom polisväsendet till den milda grad att man nu är nedkörd i botten.

Nu är regeringen beredd att göra vissa satsningar. Nu står vi här med en polisbrist. Jag har gång på gång påtalat detta att Polishögskolan stängdes. Varför stängde ni skolan? Man kan inte stänga skolor och sedan tro att det växer upp kompetens hos färdiga poliser som svampar ur jorden.

Det måste finnas kontinuitet i den egna verksamheten. Jag vill bestämt säga att det är en mycket märklig politik som socialdemokraterna har bedrivit under dessa år.

Jag kan inte bortse från att jag är politiker vald i min valkrets. Då har jag rätt att ta upp frågor här. Jag trodde att justitieministern ibland läste tidningarna. "Protester mot polisbemanningen!" "Kommunstyrelsen har möte och länspolismästaren får komma till Åstorp." "Antalet brott ökar kraftigt."

Justitieministern säger i sitt svar att den preliminära statistiken över det totala antalet polisanmälda brott visar att brottsnivåerna i stort sett är desamma för 1997 och 1998. Jo, jag tackar! Men det var mellan 1996 och 1997 som det blev en kraftig ökning, och anmälningarna ökade till 1,2 miljoner. Det var inte många av dem som sedan blev utredda.

Varför skriver man så i tidningen? Varför säger polisen i Klippan att det har skett en kraftig ökning av brott? År 1997 anmäldes 1 693 brott i lilla Klippan mot 1 945 år 1998.

Anf. 31 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag har några korrigeringar, Maud Ekendahl. Det var inte efter det att vi tog makten i slutet av 1994 som de stora neddragningarna hos polisen skedde. År Maud Ekendahl helt okunnig om att den stora neddragningen inom polisen beslutades 1992, för sju år sedan?

Skolan har aldrig varit stängd. Däremot togs inte nya elever in under två år. Det är en viss skillnad. Utbildningen har fortgått hela tiden.

Det kan mycket väl vara så att brottsligheten har ökat i Klippan. Men Maud Ekendahl generaliserar detta över hela landet. Vi skall vara lite noga med fakta. Om det sker en ökning på en viss ort, är det naturligtvis en signal till den orten, inte minst i kommunen, att i samarbete med polisen hitta former för att vända den utvecklingen. Det är det hela det brottsförebyggande och brottsförhindrande arbetet går ut på. Jag har ingen närmare information om vilka beslut kommunen har fattat om att t.ex. inrätta brottsförebyggande råd för att på så sätt samla kunskap och kompetens inom kommunen för att angripa de bakomliggande orsakerna. Jag hoppas att det är så.

Den kommitté vi tillsatte i samband med det nationella brottsförebyggande programmet åkte land och rike runt och mobiliserade kommunerna för att starta ett arbete med brottsförebyggande råd. Vi har tredubblat antalet brottsförebyggande råd i landet. Möjligtvis är Klippan fortfarande ett sådant område där detta engagemang inte finns. Förhoppningsvis kommer det, därför att det är nödvändigt.

Vi skall satsa på fler poliser och utvecklad polisverksamhet, men den måste ha möjlighet att samarbeta med resten av samhället. Det gäller hela vårt land och alla orter. Det krävs att alla politiker medverkar till det och inte motarbetar den utvecklingen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 32 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Göte Jonsson har frågat mig på vilket sätt jag vill värna om polisernas skydd i samband med deras tjänsteutövning.

Göte Jonsson har i sin interpellation hänvisat till en dom av Göta hovrätt. Inledningsvis skulle jag vilja klargöra att domen innebar att hovrätten ändrade tingsrättens dom i skadeståndsdelen och ogillade yrkandet om s.k. kränkningsersättning. Tingsrättens fällande dom i brottsmålsdelen står däremot fast, och den tilltalade har alltså dömts för bl.a. ofredande för att ha spottat en polisman i ansiktet.

Jag delar Göte Jonssons uppfattning att det finns anledning att se allvarligt på angrepp som sker mot poliser i deras yrkesutövning. Poliser löper särskilda risker för att utsättas för våld och annan kränkande behandling i tjänsten och har därför ett särskilt behov av skydd mot detta. Detsamma gäller även vissa andra yrkesgrupper. Denna uppfattning kommer också till uttryck i både lagstiftning och praxis.

En viktig reglering i sammanhanget är straffbestämmelsen om våld eller hot mot tjänsteman. Påföljden för dessa brott är fängelse i högst fyra år eller om brottet är ringa böter eller fängelse i högst sex månader. En omständighet som kan beaktas vid val av påföljd och vid straffmätningen är just att den som angripits löper risk för att utsättas för övergrepp i sin tjänsteutövning, som t.ex. en patrullerande polisman.

Den praxis som finns på området visar också mycket riktigt att domstolarna i viss mån är restriktiva med att döma till villkorlig dom eller någon annan typ av icke frihetsberövande påföljd för våld mot polismän. Högsta domstolen har uttalat att när det gäller våld mot bl.a. polismän bör en icke frihetsberövande påföljd komma i fråga endast om den tilltalades personliga förhållanden talar för det med särskild styrka.

De straffrättsliga bestämmelserna och domstolarnas tillämpning av dessa visar således att samhället ser allvarligt på den här typen av brottslighet.

Det fall Göte Jonsson refererar till rörde också en talan om skadestånd för lidande som tillfogats på grund av kränkning genom brott.

En bestämmelse om kränkningsersättning finns i 1 kap. 3 § skadeståndslagen. Kränkningsersättningen har till syfte att lindra verkningarna av kränkningen. Ersättningen har också inslag av upprättelse för den förnedrande och kränkande behandling som den skadelidande utsatts för. Bestämmelsen har särskilt stor betydelse vid sexualbrott men tillämpas även vid misshandel och andra våldsbrott och vid mindre allvarlig brottslighet, som exempelvis ofredande.

En förutsättning för rätt till kränkningsersättning är att den som kränkts genom brott mot sin person, frihet, frid eller ära därigenom tillfogats ett lidande. För att ett lidande skall anses ha uppkommit krävs i dag att det är fråga om en viss allvarligare kränkning av den personliga integriteten. Vad som är en sådan kränkning som berättigar till ersättning måste bedömas utifrån samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Den bedömning som gjorts i det fall som Göte Jonsson hänvisar till kan jag som justitieminister inte kommentera. Målet handläggs för övrigt fortfarande eftersom hovrättens dom överklagats till Högsta domstolen.

*Svar på
interpellationer*

Jag vill informera Göte Jonsson om att frågan om kränkningsersättning är aktuell i ett lagstiftningsärende i Justitiedepartementet. Min utgångspunkt är att detta arbete skall resultera i en tydligare bestämmelse i denna del som skall berättiga till full ersättning för dem som utsätts för allvarliga kränkningar genom brott. Jag följer därför med stort intresse vilken utveckling som sker i rättspraxis och hur domstolarna tolkar den nuvarande bestämmelsen. Jag räknar med att en lagrådsremiss skall kunna beslutas till hösten.

Anf. 33 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret på interpellationen.

Jag skulle vilja börja med att säga att om vi inte skyddar svensk polis, hur skall vi då kunna kräva att polisen skall skydda oss? Det här gäller egentligen både det lagreglerade skyddet och frågan om ersättning vid skada och vid kränkning.

Egentligen tycker jag, fru talman, att den här diskussionen och debatten är märklig i sig. Den skulle egentligen aldrig behöva föras. Om vi går ut och talar med folk ute på gatan eller i hemmen tror jag att vi finner att det ligger väldigt klart förankrat i det allmänna rättsmedvetandet att poliser inte skall behöva tåla mer än vad vi som enskilda medborgare behöver tåla i olika sammanhang.

Rättspraxis när det gäller ersättningen är ju nu att svenska poliser i vissa fall får arbeta och göra ingripanden på egen risk. Så kan det inte vara. Det allvarliga är den utveckling som har blivit, den rättspraxis som har skapats i det här sammanhanget och när det gäller den här frågan.

Vi vet från tidigare interpellationsdebatter att polisen jobbar under besvärliga förhållanden, med omorganisationer, förändringar, personalminskningar och olika problem. Man har allmänhetens ögon riktade på sig i en omfattning som man inte har haft förr. Det är ökade anmälningar mot polisen när det gäller ingripanden i svåra situationer osv. Man utnyttjar en ställning gentemot polisen vid olika ingripanden.

Det här är allvarligt, och det måste sättas in i det stora sammanhanget.

Att bli spottad i ansiktet vid ingripanden utifrån ett klart uppsåt är givetvis kränkande också för en polis. Det är inte bara kränkande, utan det innebär också en risk för smittspridning. Poliser får jobba i sådana miljöer att även den risken är påtaglig.

Då säger man att polisen skall vara beredd att tåla, att polisen skall ha större mental beredskap än vi övriga. Det är detta som är det allvarliga, därför att då råder inte likhet inför lagen när det gäller ersättningsreglerna. Domstolarna fattar beslut. Brottsoffermyndigheten säger att polisen skall tåla, att polisen skall ha en bättre mental beredskap. Så får vi en självgenererande effekt av detta.

Det är ju detta som är det allvarliga: Var ligger stoppgränsen? Om man skall tåla att bli spottad i ansiktet, hur mycket kroppslig skada skall man i övrigt tåla? Här finns också gränsdragningar, där jag menar att man har överskridit vad som är rimligt i det här sammanhanget.

Måste inte polisen ha minst samma skydd som vi övriga när det gäller de här frågorna i anslutning till ingripanden?

Jag tycker att det är bra att justitieministern nu skall se över detta i en utredning. Jag skulle vilja fråga: Är det möjligen detta som är orsaken till översynen? Det skulle vara bra om justitieministern kunde redovisa något

om bakgrunden till denna översyn. Om det är så att detta bl.a. är en av orsakerna tycker jag att det är ett fall i rätt riktning. Jag vill fråga just om detta.

Min konkreta fråga är ändå: Skall inte polisen ha samma skydd som vi har som svenska medborgare i andra sammanhang när polisen gör ingripanden utifrån det allmänna uppdrag som polisen faktiskt har?

Prot. 1998/99:72
19 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Göte Jonsson frågar om polisen inte skall ha minst samma skydd som vanliga människor i liknande situationer. Svaret är tydligt i vår lagstiftning: Polisen skall ha mera skydd. Det är därför vi har särskilda bestämmelser om våld mot tjänsteman.

Det förekommer ibland att jag får brev från allmänheten som undrar varför angrepp på vissa personer, t.ex. poliser, skall bedömas strängare än angrepp på en vanlig person. Den reaktionen är inte ovanlig i samhället. Jag försöker då förklara att vi vanliga kan träda tillbaka och behöver inte utsätta oss för risker, men av vissa tjänstemän, bl.a. polisen, kräver vi att de utför sitt jobb, inte backar och ser till sin egen säkerhet. Med risk för skada på sin egen person måste de utföra en uppgift. Därför har vi särskilda regler till skydd för sådana tjänstekategorier, bl.a. polisen.

Frågan om polisen skall ha minst samma skydd är helt fel ställd, Göte Jonsson. De skall ha mer.

Men sedan har vi också frågan om skadestånd och kränkningssättning som är en lite specifik fråga vid sidan av det skydd som de straffrättsliga reglerna ger. Jag vill kanske ändå upplysa Göte Jonsson om att det inte är så att praxis generellt säger att en polisman inte skulle ha rätt till kränkningssättning om han blir angripen genom att bli spottad i ansiktet. Det finns fall från domstol som visar att en polisman mycket väl i den situationen kan ha rätt till kränkningssättning. Det är därför jag understryker att i det arbete som nu pågår har vi anledning att studera praxis för att se hur domstolarna i olika typer av situationer där man måste ta hänsyn till alla omständigheter har använt den lagstiftning som vi har.

Jag kan föreställa mig att det kan finnas anledning att i en kommande lagrådsremiss möjligen trycka hårdare på att poliser skall ha ersättning för allvarliga kränkningar som de utsätts för i sin tjänst. Särskilt tror jag att man kanske skall betona att man oftare skall ge ersättning när det gäller vissa gärningar som uppenbart har ett integritetskränkande syfte. Det är den typen av överväganden jag tror att vi har anledning att göra för att tydliggöra det synsätt som vi har och på det viset förskjuta praxis i framtiden i en annan riktning.

Nej, den här lagrådsremissen har inte tillkommit för att det i en domstol icke har utdömts skadestånd till en polisman för att han blivit spottad i ansiktet. Det är långt större och vidare frågor under många år som ligger bakom den här lagrådsremissen. Men det hindrar inte att även denna lilla specifika fråga är av stort intresse och skall beaktas i lagrådsremissen.

Anf. 35 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag är väl medveten om lagen när det gäller brott mot tjänsteman.

Jag blir lite bekymrad när justitieministern säger att detta är en liten fråga. Jag tycker principiellt att det faktiskt är en stor fråga.

Justitieministern skriver i sitt svar att polisen har ett särskilt behov av skydd mot kränkningar i tjänsten. Här ser vi ju att praxis har utvecklats tvärtom, och då jämför jag lagstiftningens skydd med ersättningsreglerna i de här sammanhangen. Det är faktiskt inte så, justitieministern, att ersättningsreglerna är ointressanta. Ersättningsreglerna speglar hur vi ser på skyddet som sådant i de här olika sammanhangen.

Ersättningsreglernas syfte är ju att lindra verkningarna av kränkning och att se till så att det inte blir allvarliga kränkningar av integriteten. Då är det väl ingen tvekan om, även om det har funnits sådana fall som justitieministern talar om där man har fått ersättning, att det ju nu är generella skrivningar som det hänvisas till. Jag är medveten om att HD nu skall pröva den här situationen, och det tycker jag är bra. Men både hovrätten och Brottsoffermyndigheten har ju klart slagit fast att en polisman får tåla mera i tjänsten än vad en vanlig medborgare skall tåla.

Jag skulle vilja säga precis tvärtom. Det är ju mycket värre för en polisman att i tjänsten bli utsatt för denna förnedrande handling av flera skäl. Polismannen skall behålla sinnesnärvaron för det första. Det skall i och för sig vi också göra, men det är inte lagreglerat på samma sätt. Polismannen är uniformerad. Polismannen har allmänhetens ögon på sig på ett helt annat sätt. Ta t.ex. att man skall ingripa i en folksamling och blir bespottad i ansiktet. Då uppmärksammas detta ännu mera och kränkningen blir ännu mera tydlig än om jag som privatperson skulle råka ut för samma handling.

Vi måste se till att signalerna på detta område också blir mycket klara. Det är ingen *liten* fråga, fru justitieminister; det är faktiskt en viktig fråga. Är det inte rimligt att allmänhetens företrädare inte skall behöva tåla mera än allmänheten själv i dessa sammanhang? Det måste ju vara så att likhet inför lagen skall gälla också beträffande kränkningar och ersättning.

Även om justitieministern nu säger att det här ingalunda var orsaken till att man ser över de här reglerna – och det kan jag i och för sig ha förståelse för, att det inte enbart är den frågan som gör att man skall se över reglerna – så tycker jag ändå att detta inte är någon liten fråga i sammanhanget. Den kan vara liten när det gäller belopp, men den är viktig när det gäller signaler. Därför tycker jag att det finns anledning att mycket klart understryka detta.

Anf. 36 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Göte Jonsson, som jag sade i mitt förra inlägg är arbetet med att se över de skadeståndsrättsliga regler vi har när det gäller ideell skada ett stort arbete som har pågått under lång tid. Det är ett vitt område med många juridiska komplikationer, intressanta sådana. I det sammanhanget är kränkningen av en polisman i form av att han blir spottad i ansiktet en liten fråga när det gäller omfattningen av det hela. Det tror jag att Göte Jonsson också kanske förstår. Icke desto mindre är den, som jag

sade, mycket viktig, och det är därför vi skall överväga den särskilt i det arbetet.

Jag tycker ändå att Göte Jonsson på något vis inte gör så väldigt tydligt att det viktiga i det här sammanhanget ju trots allt är de straffrättsliga reglerna. De skadeståndsrättsliga reglerna bygger på andra principer än de straffrättsliga, och det är oerhört viktigt att vi har en väldigt tydlig straffrätt som skyddar de människor som utsätts för särskilda risker i sitt arbete. Även när det gäller de skadeståndsrättsliga reglerna är det naturligtvis oerhört viktigt att just kategorier som utsätts för risker har en möjlighet att få ersättning för den skada som de lider.

Den ideella skadan och kränkingsersättningarna är av en annan natur. Det är andra resonemang som förs där. Som jag sade tidigare tror jag att det man kanske behöver göra i förarbetena till denna lagstiftning är att ytterligare understryka att det är viktigt att poliser får ersättning för allvarliga kränkningar som de utsätts för i tjänsten. Jag tror att Göte Jonsson kan hålla med om att det är den typen av resonemang som vi bör föra. Men vi bör alltid vara väldigt noga med att föra resonemang om enskilda frågor hela tiden i beaktande av de större sammanhang där de ingår, så att vi får en lagstiftning som hänger ihop och är logisk och försvarbar i sin helhet.

Anf. 37 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tycker att de straffrättsliga och de skadeståndsrättsliga reglerna är två viktiga grenar på samma rättstrygghetsträd. Det är väl riktigt att de skadeståndsmässiga reglerna har förändrats t.ex. i sådana här sammanhang. Men jag menar att det ändå är orimligt, även när det gäller de skadeståndsrättsliga reglerna, att polismän inte skall ha samma skydd som vi övriga medborgare har.

Det är bra att vi har en straffrättslig lagstiftning som lyfter fram tjänstemannen i sin verksamhetsposition. Sedan kan man ifrågasätta om den lagen och det skyddet är tillräckligt även i det här fallet, utifrån hur praxis har utformats. Men det är i och för sig en annan fråga.

Men det är ju inte bra att de som arbetar för att upprätthålla lag och ordning inte har samma rätt när det gäller de skadeståndsrättsliga reglerna. Det måste de få.

Min sista vädjan i den här debatten till justitieministern är: Se till så att polismän inom ramen för de skadeståndsrättsliga reglerna får minst samma skydd som vi övriga medborgare, också när det gäller rätten till skadestånd. Detta är en viktig signal, både inåt inom poliskåren och utåt gentemot allmänheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1998/99:182 om livsmedel

Anf. 38 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jonas Ringqvist har frågat mig vilken strategi den svenska regeringen har för att garantera trygga livsmedel till svenska konsumenter och om jag är beredd att ta initiativ för att samla olika in-

Prot. 1998/99:72

19 mars

Svar på
interpellationer

tressegrupper till ett brett motstånd för att hålla farliga produkter borta från den svenska marknaden.

Målet för den svenska livsmedelspolitiken är att i konsumenternas intresse verka för säkra livsmedel av god kvalitet, redlighet i livsmedels hanteringen och bra matvanor. Inom Jordbruksdepartementet är en handlingsplan för ökat konsumentskydd på livsmedelsområdet under utarbetande. Där beskrivs bl.a. arbetet med att skydda de svenska konsumenternas hälsa genom att se till att de livsmedel som finns på den svenska marknaden är säkra att konsumera.

Även EU:s livsmedelspolitik syftar till att säkerställa ett tryggt och hälsosamt livsmedelsutbud och att skydda konsumenternas intressen. Jordbruksdepartementets handlingsplan om livsmedel kommer också att beskriva det svenska arbetet med att stimulera till säker livsmedelsproduktion inom hela EU-området. Handlingsplanen kommer att kopplas till en konsumenthandlingsplan, som för närvarande utarbetas inom Finansdepartementet. Därtill kommer att även EU har en treårig konsumenthandlingsplan. Kommissionens handlingsplan för perioden 1999–2001 har just börjat gälla.

I Sverige anser vi att livsmedelsproduktion skall ske under former som tillfredsställer konsumenternas krav på säkra livsmedel av hög kvalitet och att det finns ett tydligt samband mellan det sätt på vilket jordbruket och djurhållningen bedrivs och kvaliteten hos de livsmedel som blir resultatet. Konsumenterna blir alltmer medvetna om olika produktionsmetoder som används inom jordbruket. De svenska konsumenterna har t.ex. stora krav på djurskydd och etik inom lantbrukets djurhållning. Svensk djurhållning präglas av ett gott djurskydd och en god djurhälsa. Ohälsa bland djuren undviks i första hand genom förebyggande djurhälsovård, vilket innebär att användandet av antibiotika och andra läkemedel är relativt litet. Detta bidrar till att konsumenterna kan känna förtroende för de animala livsmedlen.

Det svenska synsättet vinner alltmer gehör inom EU till följd bl.a. av Sveriges tydliga budskap att välbefinnandet hos djuren i animalieproduktionen och hygien i djurhållningen och i jordbruket i övrigt påverkar det slutliga livsmedlet och att det därför är viktigt att hela kedjan inom livsmedelsproduktionen håller hög standard för att det skall bli en god slutprodukt till konsumenternas fromma. Den svenska synen innebär bl.a. att djurfodret skall vara hälsosamt för djuren och inte innehålla onödiga tillsatser och främmande ämnen. Genom minskad användning av antibiotika i djurhållningen minskar riskerna för att antibiotikaresistens överförs via livsmedel till människor. Det är också viktigt att få ökade kunskaper om smittspridning från djur till människa, t.ex. när det gäller EHEC-bakterien, och om smittspridning i kretsloppet så att eventuella smittkedjor kan brytas och sjukdomsutbrott förhindras.

Baserat på vetenskapligt material beslutade ministerrådet (jordbruk) i december 1998 att återkalla godkännandet av fodertillsatser av de antibiotika som utgör den största risken för människors och djurs hälsa, dvs. de antibiotika som används även som läkemedel. Efter detta beslut återstår fyra antibiotikasubstanter som godkända fodertillsatser inom EU. Den svenska regeringen beslutade i december 1998 att utlösa den s.k. skyddsklausulen i EG:s direktiv om fodertillsatser. Härmed kan Sverige upprätthålla sitt totalförbud mot användning av antibiotika som tillväxtfräm-

jare även efter att det fyraåriga undantaget enligt anslutningsfördraget löpt ut.

Kraven på säkerhet skall givetvis gälla alla livsmedel, även de som t.ex. produceras med genteknik. Varje tillämpning av genteknik är förenad med en omsorgsfull prövning, som inbegriper effekter på människors hälsa och säkerhet samt beaktar miljöeffekter och etiska frågeställningar. När det gäller livsmedelstillsatser, i synnerhet azofärgämnen, anser regeringen att det är viktigt att så långt som möjligt minska användningen av dessa tillsatser. Sverige avser därför att även i fortsättningen arbeta för att gemenskapsreglerna på detta område förbättras.

Att EG-domstolen i november 1998 bestämde att Sverige inte har rätt att förbjuda avel med djur som har godkänts för avel i en annan medlemsstat betyder inte att den svenska kampen mot avel med djur med genetiska defekter har avstannat. Jag kommer att fortsätta arbeta för att det svenska synsättet på avel med sådana djur får genomslag i EU och att gemenskapsreglerna om avelsvärdering i större utsträckning än i dag måste ta hänsyn till djurens välbefinnande.

Frågan har vidare ställts om jag är beredd att ta initiativ för att samla olika intressegrupper till ett brett motstånd för att hålla farliga produkter borta från den svenska marknaden.

Redan i dag har jag en allsidig dialog med berörda intresseorganisationer. Detta är pågående och kontinuerliga kontakter. Även allmänheten bidrar i hög grad till en helhetssyn på frågorna med åsikter och värdefulla sakuppgifter genom brev, e-post och telefonsamtal. Den samsyn på livsmedelsfrågor som kommer till uttryck i dessa kontakter finner jag mycket glädjande och positiv. Denna mycket viktiga dialog kommer naturligtvis att fortsätta. Med kännedom om de svenska konsumenternas vakenhet och intresse för livsmedelsfrågorna tror jag inte att regeringen organiserar "ett brett motstånd" kring de problem som finns. Vi kommer i stället att koncentrera oss på det arbete som redan bedrivs med att sprida kunskap och aktivt verka för en spridning av den svenska synen på djurhållning och livsmedel.

Anf. 39 JONAS RINGQVIST (v):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret. Det är självklart att vi har en gemensam grundläggande syn på frågan om trygga livsmedel. Synen att vi i Sverige skall driva en produktion som ger hög kvalitet på maten delas ju av de flesta i Sverige, och det är naturligtvis mycket positivt.

Ändå kan vi som konsumenter inte känna att de livsmedel som finns i affären är säkra. Produkter som egentligen inte borde höra hemma på den svenska marknaden finns att köpa i våra butiker. Därför är det som Margareta Winberg redovisar i sitt svar inte tillräckligt.

Margareta Winberg berättar i svaret vad hon gör på området:

- Hon är engagerad för att påverka EU att förbjuda azofärgerna och för att minska antibiotikaanvändningen.
- Sverige har utlöst skyddsklausulen för att förhindra att man i Sverige skall kunna använda antibiotika som fodertillsats.

Prot. 1998/99:72

19 mars

Svar på
interpellationer

- Hon arbetar för att få igenom det svenska synsättet på avel med Belgian blue även i resten av EU.

Allt det här är självklart positivt. Men vi konsumenter kan ändå inte känna trygghet i att de livsmedel som finns i affärerna är säkra.

Jordbruksministern hänvisar till de medvetna konsumenterna. Men hur mycket anser jordbruksministern att en konsument egentligen skall kunna? Personligen vet jag att mina kunskaper är begränsade, trots att jag är engagerad i frågan. Jag antar att många med mig inte vet vad man skall eller bör välja. Jag vet t.ex. inte E-nummer på allt som jag egentligen inte vill äta. Det är inte lätt att vara en medveten konsument. Ibland är det dessutom dyrt.

Nu tillhör ju vi – jordbruksministern och jag – dem som har råd att välja. Men alla har inte den möjligheten. Jag undrar därför om jordbruksministern anser att trygga livsmedel skall få bli en klassfråga på det sättet. För mig är svaret självklart nej. Då kvarstår bara att verka för att alla livsmedel på den svenska marknaden är trygga och säkra. Här har vi ett politiskt ansvar att ta.

Nu har vi begränsade möjligheter att lagstifta på området. Men som politiker har vi fortfarande möjlighet till opinionsbildning. På det här området har jordbruksministern ett särskilt ansvar att använda den möjligheten. Jag hoppas därför fortfarande att Margareta Winberg vill lägga mer kraft på de här frågorna.

Anf. 40 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Man kan naturligtvis alltid hävda att vi skall göra ännu mer. Det är ju ett mått som är odefinierbart. När har man gjort nog? Det är lite svårt att definiera det, och till dess att man har gjort den definitionen går det naturligtvis att säga: Gör mer, gör lite till!

Jag är naturligtvis öppen för idéer om hur man kan göra lite till för att regeringen och jag själv skall bli ännu duktigare på det här området. Det är också så, som Jonas Ringqvist säger, att man måste arbeta på många olika områden. Mitt och kanske också riksdagens specifika ansvar är ju lagstiftningen, som möjligen kan förbättras. Jag ser inte i dag exakt hur det skulle gå till, men det är möjligt att det går att göra.

Men vi skall heller inte underskatta regeringens och riksdagens andra instrument, som är opinionsbildning. Där har vi ett gemensamt ansvar. Men vad jag menade med min slutkläm i svaret var att regeringen som regering inte kommer att gå ut och organisera en motståndsrörelse mot farliga livsmedel. Det ligger inte riktigt på regeringens bord att göra det.

Som person kan jag gärna delta i en sådan kampanj eller vad man skall kalla det, men det ankommer inte på mig att starta den. Jag tror att det vore fel. Vi har ju i många andra sammanhang också hävdat att vi skall försöka att få ett underifrånperspektiv på olika frågor, och inte minst i den här frågan är det viktigt att ha de många människorna med sig i en sådan kampanj, motståndsrörelse eller vad vi nu vill kalla det. Också riksdagsledamöter har en unik chans att dra i gång en sådan rörelse. Det har visat sig på andra områden – energiområdet är ett – att det går att åstadkomma en väldigt stark organisering om det bara är någon eldsjäl som börjar.

Här kan vi alltså arbeta med lagstiftning och opinionsbildning och inom EU; det är ju lite speciellt nu när vi är medlemmar.

Jag vill ta upp klassaspekten på konsumtionen. Jag är också väldigt medveten om det Jonas Ringqvist säger, dvs. att alla inte har råd att välja. Vad gör vi då åt det? Det är klart att vår jordbrukspolitik, och den gemensamma jordbrukspolitik som vi nu har tagit ett litet steg mot att reformera, spelar en viss roll där. Om det inte går alltför illa kommer det att medföra en viss sänkning av matpriserna.

Också där finns det ett informationsproblem. Det har jag känt som varande min uppgift. Jag är inte riktigt färdig med arbetet kring hur det skulle kunna gå till, men efter de tidsödande jordbruksförhandlingarna har jag nu påbörjat ett arbete med att ta reda på hur det skulle kunna gå till att informera om vad bra mat och bra konsumtion är. Jag är inte riktigt säker på att de som är de fattigaste alltid äter på det klokaste sättet också utifrån sin egen plånbok. Jag har en god vän här i riksdagen som brukar säga att det är dyrare att äta pizza än att äta oxfilé. Det handlar lite grann om hur man väljer att handla. Det är en kunskapsfråga, och en kunskapsfråga är också en klassfråga.

Anf. 41 JONAS RINGQVIST (v):

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att Margareta Winberg börjar prata om de frågorna och tar upp klassproblemet även som en kunskapsfråga. Där har vi ett ansvar som politiker. Det är väldigt positivt att Margareta Winberg pratar om att initiera en sådan diskussion. Det vore jag väldigt tacksam för.

När det gäller jordbrukspolitiken, som jordbruksministern också tar upp, kan jag säga att svaret hon gav mycket handlade om de svenska produktionsmetoderna och hur viktiga de är för kvaliteten på maten. Det är naturligtvis helt rätt, men det finns ändå problem i att de svenska produktionsmetoderna ofta är dyrare och leder till att svenska producenter kan ha svårt att konkurrera med producenter i övriga Europa. Om vi i Sverige skall förmås att behålla den svenska modellen måste vi se till att svenska bönder har goda förutsättningar för att konkurrera med andra bönder.

På det området har vi det senaste året haft en ganska ensidig och förenklad diskussion om vissa skatter – t.ex. om skatteryggsäcken. Frågan är betydligt mer komplex än så. Jag undrar vad jordbruksministern gör för att få en rättvisande bild av de svenska böndernas konkurrensförutsättningar i förhållande till bönder i övriga Europa.

Om vi inte kan visa att den svenska modellen fungerar ekonomiskt är det väldigt svårt att motivera svenska bönder att tycka att den är självklar. Det blir också svårt att övertala övriga Europa om värdet i en miljöanpassad och djurskyddsanpassad produktion.

Anf. 42 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det har varit en ensidig debatt om vissa kostnader och fördyringar, som man har hävdat åläggs det svenska jordbruket. Det skulle vara elskatter, dieselskatter och energiskatter i övrigt. Det är alltid lätt att plocka ut de delarna och säga: ”Titta här! I Danmark är det så, och i Sverige är det så.” Så målar man upp en bild om att det i Danmark är mycket billigare att producera. Vad man

Prot. 1998/99:72
19 mars

Svar på
interpellationer

glömmer när man talar t.ex. om energikostnaden är att elpriset i Danmark är så mycket högre än i Sverige, medan själva skattedelen på elpriset däremot är högre i Sverige än i Danmark. Det vore ju skojigt att någon gång höra helheten. Det vore också intressant att någon gång höra företrädare för både partier och organisationer som hävdar denna ensidiga bild säga att de också måste tillägga att miljöprogrammet är tio gånger så stort i Sverige som i Danmark. Det betyder faktiskt att våra bönder också får så mycket mer pengar.

Sedan ställer vi stora krav på våra bönder. Våra bönder är också mycket duktiga på att uppfylla dessa krav i en jämförelse med andra länder. Jag tror att det är väldigt svårt att hitta något slags trollformel som säger att det nu är rättvist och att konkurrensneutraliteten är här. Det handlar väldigt mycket om klimat. Det handlar om kultur och mentalitet och andra saker.

Det leder mig fram till tanken att det är nästintill omöjligt att få en rättvisande bild. Självklart skall jag göra vad jag kan för det, men jag tror inte att man når ända fram.

De svenska produktionsmetoderna är dyrare. Hur mycket dyrare tvis-tar vi lite grann om. Jag var i London för några månader sedan och hjälpte svenska bönder att sälja mat på den brittiska marknaden. Det är intressant att höra hur man argumenterar utomlands när man skall salu-föra en bra metod, en god djurhållning och minimering av användning av antibiotika och annat. Då var det inte så väldigt mycket dyrare. Om jag inte missminner mig tror jag att man sade att produktionen fördrades med 5 % i ett inledningsskede. Detta skulle man kunna ta igen på lite sikt därför att konsumenterna skulle bli mer medvetna och då också villigare att betala lite mer för den mat som var producerad under dessa gynn-samma omständigheter.

Anf. 43 JONAS RINGQVIST (v):

Herr talman! Även om det är svårt att hitta den rättvisande bilden av konkurrensförutsättningarna är det ett väldigt angeläget jobb för rege-ringen och Jordbruksverket att syssla med. Det vore väldigt bra om en sådan redovisning kunde tas fram på något sätt.

Orsaken till att jag väckte denna interpellation är den nya situation vi har i och med EU-medlemskapet, kommande WTO-förhandlingar osv. Det kräver nya metoder för att garantera trygga livsmedel. Jag tycker att det är positivt att departementet jobbar med en handlingsplan, och jag hoppas att den kommer att bli tillräckligt kraftfull.

Tack för denna debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1998/99:42 Ändringar i trafikskadelagen

1998/99:L6 av Tanja Linderborg m.fl. (v)

1998/99:L7 av Rolf Åbjörnsson m.fl. (kd)

Konstitutionsutskottets betänkande
1998/99: KU21 Kommunala demokratifrågor

Lagutskottets betänkanden
1998/99: LU14 Patent- och växtförädlarrätt
1998/99: LU15 Ändringar i lagen om näringsförbud, m.m.
Trafikutskottets betänkande
1998/99: TU6 Sjöfart

Bostadsutskottets betänkanden
1998/99: BoU5 Vissa fastighetsrättsliga frågor
1998/99: BoU6 Naturresursfrågor och vattenrätt
1998/99: BoU7 Ägarlägenheter

9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 mars

1998/99:469 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Pierre Schori

Återuppbyggnadsarbetet i Centralamerika

1998/99:470 av *Gunnel Wallin* (c) till miljöministern
Flamskyddsmedel

1998/99:471 av *Birgitta Sellén* (c) till näringsministern
Vattenkraftsproducerande regioner

1998/99:472 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Asylärenden och kvinnomisshandel

1998/99:473 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till justitieministern
Upphållstillstånd för misshandlade kvinnor vid skilsmässa

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 23 mars.

10 § Kammaren åtskildes kl. 11.17.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 6 § anf. 36
(delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

- 1 § Rättelse av kompletteringsval till skatteutskottet och kulturutskottet**Fel! Bokmärket är inte definierat.
- 2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer**Fel! Bokmärket är inte definierat.
- 3 § Svar på interpellation 1998/99:194 om flygtrafik Riga–Visby.....**Fel! Bokmärket är inte definierat.
- Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 2 ROY HANSSON (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 3 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 4 ROY HANSSON (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 5 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- 4 § Svar på interpellationerna 1998/99:178, 179, 180, 181 och 187 om den nationella insatsstyrkan**Fel! Bokmärket är inte definierat.
- Anf. 6 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 7 SIW PERSSON (fp)..**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 8 GUN HELLSVIK (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 9 GUNNEL WALLIN (c)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 10 RAGNWI MARCELIND (kd)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 11 ALICE ÅSTRÖM (v)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 12 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 13 SIW PERSSON (fp) **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 14 GUN HELLSVIK (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 15 GUNNEL WALLIN (c)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 16 RAGNWI MARCELIND (kd)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 17 ALICE ÅSTRÖM (v)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 18 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 19 SIW PERSSON (fp) **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 20 GUN HELLSVIK (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 21 GUNNEL WALLIN (c)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 22 RAGNWI MARCELIND (kd)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 23 ALICE ÅSTRÖM (v)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 24 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- 5 § Svar på interpellation 1998/99:157 om nedskärningar inom polisväsendet**Fel! Bokmärket är inte definierat.
- Anf. 25 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 26 MAUD EKENDAHL (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 27 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 28 MAUD EKENDAHL (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 29 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 30 MAUD EKENDAHL (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 31 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- 6 § Svar på interpellation 1998/99:168 om skydd för poliser**Fel! Bokmärket är inte definierat.
- Anf. 32 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 33 GÖTE JONSSON (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 34 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 35 GÖTE JONSSON (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

- Anf. 36 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 37 GÖTE JONSSON (m)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- 7 § Svar på interpellation 1998/99:182 om livsmedel****Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 38 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 39 JONAS RINGQVIST (v)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 40 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 41 JONAS RINGQVIST (v)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 42 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- Anf. 43 JONAS RINGQVIST (v)**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- 8 § Bordläggning**.....**Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- 9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar****Fel! Bokmärket är inte definierat.**
- 10 §** Kammaren åtskildes kl. 11.17.**Fel! Bokmärket är inte definierat.**

